

AVHANDLING PRO GRADU I FOLKRÄTT OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Eleonora Drugg

KRIMINALISERA ABORT, ETT BROTT MOT MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER?
– ETT MÄNNISKORÄTTSPERSPEKTIV

Avhandling pro gradu i
folkrätt och mänskliga
rättigheter
Fakulteten för
samhällsvetenskaper,
ekonomi och juridik
Åbo Akademi
Handledare: Elina
Pirjatanniemi
2023

E-post: Edrugg@abo.fi

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER, EKONOMI OCH JURIDIK

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Folkrätt och mänskliga rättigheter
Författare: Eleonora Drugg
Arbetets titel: Kriminalisera abort, ett brott mot mänskliga rättigheter? – Ett människorättsperspektiv
Handledare: Elina Pirjatanniemi
<p>Abstrakt: Varje år görs cirka 73 miljoner osäkra aborter runtom i världen. Anledningen till det stora antalet är att många länder har väldigt strikta abortlagar eller rentav förbud mot att göra abort. Strikta abortlagar leder inte endast till osäkra aborter, det diskriminerar också kvinnor eftersom rätten till abort är något som endast berör kvinnor och kvinnors hälsa. Syftet med denna avhandling är att diskutera och ta reda på, om rätten till abort är en mänsklig rättighet och vilka mänskliga rättigheter som bryts genom att stater inte tillåter kvinnor att göra abort.</p> <p>I avhandlingen diskuteras först vad en osäker och säker abort är och metoden som används är en kritisk rättsdogmatisk metod. I en stor del av avhandlingen, analyseras europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ECHR, Internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter ICCPR, Internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ICESCR, och Konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor CEDAW. Konventionerna analyseras för att svara på frågan om rätten till abort är en mänsklig rättighet och om stater som kriminaliserar abort anses bryta mot mänskliga rättigheter. En stor del av avhandlingen består av rättspraxis, där europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor och FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har bedömt fall som berört rätten till abort. Den stora mängden rättsfall analyseras för att ta reda på om rätten till abort har setts som en mänsklig rättighet i konkreta fall och i så fall under vilka grunder. Fokuset ligger främst på Europeiska unionen och Europa men även till exempel strikta abortlagar utanför dessa områden diskuteras. I slutet av avhandlingen diskuteras diskriminering av kvinnor som grund för strikta abortlagar och även varför strikta abortlagar också leder till diskriminering av kvinnor. Även religion och kultur diskuteras som grund för kriminaliserandet av abort.</p> <p>Slutsatsen är att rätten till abort inte är en enskild utskriven rättighet i något av de instrument som diskuterats. Då kvinnor inte haft rätt till att göra abort har det dock under flera tillfällen setts som brott mot flera andra mänskliga rättigheter. De rättigheter som ofta anses brutna vid kriminaliserandet av abort är bl.a. rätten till respekt för privat och familjeliv och rätten till att vara fri från tortyr. Rätten till liv har också diskuterats i rättsfall om abort, europeiska domstolen för mänskliga rättigheter har bl.a. ansett att kvinnors rättigheter går före fostrets rättigheter. Slutsatsen är att rätten till abort har mer eller mindre setts som en mänsklig rättighet i rättspraxis men det finns fortfarande inte någon utskriven rätt som lyder att alla skulle ha rätt till abort.</p>

Rättspraxis visar också att stater faktiskt kan bli och har blivit dömda för att de inte tillåter abort eller för att de har väldigt strikta eller oklara lagar för abort.

Nyckelord: abort, kriminaliserandet av abort, mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter, rätt till sjukvård, diskriminering, reproduktiva rättigheter, kvinnodiskriminering, förbud mot tortyr, rätten till privatliv, rätt till liv

Datum: 27.2.2023

Sidor: 71 (text: 58)

Ord: 24 532

Innehållsförteckning

1. Inledning till ämnet	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Frågeställning och avgränsning.....	2
1.3 Material och metod.....	3
2. Möjligheten till abort ser olika ut runt om i världen	4
2.1 Vad betyder en osäker samt säker abort.....	4
2.2 Statistik gällande abort runtom i världen	4
2.3 Tillgång till laglig abort i Europa.....	5
2.4 Tillgång till laglig abort utanför Europa	6
3. Är det ett brott mot mänskliga rättigheter att inte tillåta laglig abort?.....	8
3.1 Är rätten till abort en mänsklig rättighet enligt ECHR?.....	8
3.2 Rätten till liv Artikel 2 i ECHR.....	9
3.3 Abort och förbud mot tortyr Artikel 3 i ECHR.....	10
3.4 Rätten till respekt för privat och familjeliv under artikel 8 i ECHR i förhållande till abort.....	14
3.4.1 Artikel 8 i ECHR i förhållande till abort.....	14
3.4.2 Tysiaç mot Polen.....	15
3.4.3 RR mot Polen	17
3.4.4 Brüggemann och Scheuten mot Tyskland.....	19
3.4.5 P. och S. mot. Polen	20
3.4.6 A, B och C mot Irland	21
3.4.7 Sammanfattning: artikel 8 i konventionen i förhållande till abort som en mänsklig rättighet.....	24
3.5 Rätten till abort som en mänsklig rättighet inom ramen för Europakonventionen	24
4. Förenta nationerna i förhållandet till kriminaliserandet av abort.....	26
4.1 Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW)	26
4.2 CEDAW:s syn på kriminalisering av abort.....	28

4.3 L.C. v. Peru	31
4.4 Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) i förhållande till kriminaliserandet av abort	35
4.5 Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och kriminaliserandet av abort.....	38
4.5.1 ICCPR och FN:s kommitté för mänskliga rättigheter	38
4.5.2 ICCPR Artikel 6 om rätten till liv i förhållande till abort	39
4.6 MR-kommitténs rättspraxis gällande abort	41
4.6.1 Fallet K.L. mot Peru (2005)	41
4.6.2 Fallet Mellet mot Irland.....	44
4.6.3 Liknande rättsfall.....	49
4.6.4 Sammanfattning MR-kommitténs synpunkt på kriminaliserandet av abort.....	50
5. Orsaker till att kriminaliserandet av abort fortfarande är ett vanligt fenomen.....	51
5.1 Diskriminering av kvinnor som grund för kriminaliserandet av abort: en diskussion...	51
5.2 Kultur och religion som grund för kriminaliserandet av abort.....	53
6. Avslutning	56
Källor.....	59

Förkortningar

(CEDAW) Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor

(ICCPR) Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

(ICESCR) Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

(MR-kommittén) FN:s kommitté för mänskliga rättigheter

(CEDAW kommittén) FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor

(ECHR/ Europakonventionen) Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

(ECtHR / domstolen) Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter

(WHO) Världshälsoorganisationen

1. Inledning till ämnet

1.1 Inledning

Flera organisationer och organ som arbetar för mänskliga rättigheter har fördömt abortlagar som är strikta och kriminaliserande för att de strider mot normer för mänskliga rättigheter.¹ Alla har vi våra åsikter om abort. Vissa av oss är fullständigt emot medan andra är helt för. En del av oss kanske är någonstans mitt emellan. Frågan om rätten till abort är en mycket diskuterad fråga eftersom den berör flera olika aspekter som juridik, religion, politik och etik som alla är faktorer som påverkar personers åsikter i frågan. Rätten till abort ser också mycket olika ut i olika delar av världen.

Att kriminalisera abort berör alla kvinnor som kan bli gravida. Världshälsoorganisationen WHO har uppskattat att det görs cirka 73 miljoner aborter varje år, och av dessa är 32 miljoner s.k. osäkra aborter.² Det här betyder att nästan varannan abort inte är säker. Var tredje av dessa osäkra aborter görs i ytterst dåliga förhållanden med farliga metoder och av okunniga personer.³ Genom att inte erbjuda säker abort riskeras många mänskliga rättigheter att kränkas. Några exempel på dessa rättigheter är: rätten till liv, rätten att bestämma själv hur många barn, när samt om man vill ha dem, rätten att inte utsättas för tortyr och rätten till god fysisk och psykisk hälsa.⁴ När individer som är oönskat gravida inte har möjligheten till en laglig och säker abort uppstår problem och aborterna görs i stället på ett osäkert sätt.⁵ Att kriminaliseringen av abort leder till osäkra aborter är bara en av många följder för kvinnors rättigheter.

Denna avhandling kommer i huvudsak att diskutera på vilket sätt förbudet eller kriminaliseringen av abort bryter mot mänskliga rättigheter, om så är fallet, och hur förhållandet mellan rätten till abort och mänskliga rättigheter ser ut.

¹ The World's Abortion Laws - Center for Reproductive Rights läst 21 september 2022
<<https://reproductiverights.org/maps/worlds-abortion-laws/>>

² Vad en osäker abort är förklaras s. 4

³ World Health Organization, '73 million abortions take place each year worldwide' (24.9.2020)
<<https://www.who.int/multi-media/details/73-million-abortion-take-place-each-year-worldwide>> läst 19 september 2022

⁴ World Health Organisation, 'Abortion' (25.11.2021) <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>> läst 20 september 2022

⁵ Ibid.

Problematiken med att kriminalisera abort är att antalet aborter som görs inte minskar endast för att det blir förbjudet att göra abort. Kvinnor har alltid och kommer alltid att göra abort oberoende om det är lagligt eller inte.⁶ Problemet med att göra abort då det är olagligt är att kvinnor behöver göra det genom farliga metoder eller rentav fly till ett annat land och utsättas för fara och trauman, när kvinnor i stället kunde göra det på ett säkert sätt i sitt eget land. Detta leder i sin tur till att kvinnor som redan är utsatta kommer att lida mest medan de rika har råd att åka utomlands för att göra abort.⁷

En sträng abortlag kan dessutom leda till att kvinnor blir misstänkta för brott vid till exempel missfall. Många kvinnor har fått fängelsestraff och blivit dömda för mord för att de sägs ha orsakat ett missfall själva. När en stat tillåts ta bort kvinnors frihet att göra abort öppnas också dörren till fler offentliga intrång i beslut som borde vara vars och ens eget under hela graviditeten och förlossningen.⁸ Kriminaliserandet av abort är även en fråga om ojämlikhet mellan män och kvinnor, gällande bl.a. rätten till hälsa.⁹

1.2 Frågeställning och avgränsning

Följande frågor behandlas i avhandlingen. 1. Är rätten till abort är en mänsklig rättighet och på vilka grunder, om så är fallet? 2. Vilka brott mot mänskliga rättigheter och framför allt kvinnors rättigheter orsakar kriminaliserandet eller otillgängligheten av laglig och säker abort? 3. På vilka sätt diskrimineras kvinnor genom förbud mot abort och vilka folkrättsliga konsekvenser har detta? Abortfrågan är mycket aktuell för tillfället och därför är det viktigt att belysa olika problem som kriminaliserandet av abort har för kvinnor och kvinnornas rättigheter. I slutet nämns även de kulturella och religiösa aspekterna och hur dessa påverkar attityder gentemot abort och därmed även abortlagar.

⁶ Kvinna till kvinna, 'Aborträtt då och nu i världen' (8.7.22) <<https://kvinnatillkvinna.se/abortratt-da-och-nu-i-varlden/>> läst 19 september 22

⁷ FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor, 'Inquiry concerning the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women' CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) s. 16–17 punkt. 64

⁸ Dennie Madiba, Fielding Jackie, 'Miscarriage of Justice: The Danger of Laws Criminalizing Pregnancy Outcomes' | Brennan Center for Justice <<https://www.brennancenter.org/our-work/analysis-opinion/miscarriage-justice-danger-laws-criminalizing-pregnancy-outcomes>> läst 20 september 2022

⁹ Cook Rebecca J, Dickens Bernard M, 'Human Rights Dynamics of Abortion Law Reform' (2003) Human rights quarterly 25, The Johns Hopkins University Press s. 34

Som tidigare nämnts är frågan om abort en fråga som kan ses från många synvinklar utöver folkrätten. För att temat inte ska bli för brett, kommer avhandlingen inte att detaljerat behandla aspekter som till exempel religiösa eller etiska även om dessa behandlas kort i slutet av avhandlingen. Fokuset ligger på den juridiska aspekten för kvinnornas rättigheter och inte på t.ex. religionsfrihet, därför diskuteras frågan om abort är en mänsklig rättighet eller inte samt vilka andra mänskliga rättigheter som kan brytas genom att kriminalisera abort. I avhandlingen ligger det största fokuset på den gravidas rättigheter och inte på fostrets eller embryots rättigheter. Fostrets rättigheter diskuteras i mindre skala eftersom frågan som står i fokus i avhandlingen är vilka effekter kriminaliserandet av abort har på kvinnors rättigheter och inte på fostrets.

1.3 Material och metod

I avhandlingen används en kritisk rättsdogmatisk metod och avhandlingen görs ur ett folkrättsligt perspektiv. Avhandlingen analyserar olika folkrättsliga instrument och konventioner som Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ECHR, Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ICESCR, Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter ICCPR och Konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor CEDAW för att ta reda på hur rätten till abort ser ut inom folkrätten. Avhandlingen fokuserar på hur kriminaliserandet av abort bryter mot mänskliga rättigheter. Det geografiska området är till stor del fokuserat på Europa men även stater utanför Europa kommer på tal. Avhandlingen börjar med att diskutera rätten till abort runt om i världen för att få en uppfattning om hur tillgängligt abort är och hur stora skillnader det kan finnas i olika delar av världen. Det tredje kapitlet fokuserar på förhållandet mellan abort och ECHR medan det fjärde kapitlet går djupare in på Förenta nationerna och dess konventioner i förhållande till kriminaliserandet av abort. En hel del rättspraxis behandlas för att få en bred uppfattning om hur riktiga situationer gällande kriminaliserandet av abort har behandlats av de olika konventionernas domstolar och kommittéer. Att analysera rättspraxis ger det bästa svaret på frågan, om abort faktiskt kan ses som en mänsklig rättighet. I avhandlingens sista del diskuteras diskriminering av kvinnor som grund för kriminaliserandet av abort samt kultur och religion som grund för kriminaliserandet

av abort. Detta för att lättare förstå varför abort fortfarande i dag är kriminaliserat på vissa ställen i världen.

2. Möjligheten till abort ser olika ut runt om i världen

2.1 Vad betyder en osäker samt säker abort

Att stater inte erbjuder abort som är säker är en kritisk fråga gällande de mänskliga rättigheterna. Men vad betyder egentligen en osäker abort? Enligt WHO är säkra aborter sådana som är gjorda av kunnig personal till exempel läkare, sjukskötare, barnmorska, farmaceuter eller läkare inom komplementär medicin. Aborten skall dessutom utföras med en av WHO:s rekommenderad metod som passar tidpunkten i graviditeten.¹⁰ En osäker abort uppfyller alltså inte dessa krav.

Cirka 45 % av alla aborter som görs är inte säkra och av dessa är så mycket som 97 % utförda i utvecklingsländer och över hälften av dem utförs i Asien. I Afrika och latin Amerika är så många som tre av fyra aborter gjorda på ett osäkert sätt.¹¹ Osäkra aborter kan förhindras genom bl.a. att erbjuda laglig säker abort.¹² Osäkra aborter är även en av de största orsakerna till mödradöd. Osäkra aborter kan också leda till andra både fysiska och psykiska komplikationer. Dessutom kostar de mycket för både den gravida och samhället då stater inte erbjuder laglig säker abort. Det finns en uppskattning på att det kostar samhället i utvecklingsländer cirka 553 miljoner amerikanska dollar varje år till att behandla komplikationer till följd av osäkra aborter.¹³

2.2 Statistik gällande abort runtom i världen

För att få en bättre förståelse i hur mycket aborter som görs och varför förbud mot abort är ett problem för de mänskliga rättigheterna är det signifikant att ta en titt på statistik och på hur vanligt kriminaliserandet av abort är runt om i världen. Varje år görs cirka 73 miljoner aborter

¹⁰ World Health Organization, 'Abortion: Safety' (24.9.2020) <<https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/abortion-safety>> läst 20 september 2022

¹¹ World Health Organisation, 'Abortion' (25.11.2021) <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>> läst 20 september 2022

¹² World Health Organization, 'Abortion: Safety' (24.9.2020) <<https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/abortion-safety>> läst 20 september 2022

¹³ World Health Organisation, 'Abortion' (25.11.2021) <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>> läst 20 september 2022

i världen. Sex av tio oönskade graviditeter slutar i abort och tre av tio graviditeter över lag slutar i abort. Av de årliga mödra dödsfallen är mellan 4.7 och 13.2 % till följd av osäkra aborter. En osäker abort slutar ofta i komplikationer och det är uppskattat att cirka 7 miljoner kvinnor behandlas på sjukhus varje år till följd av denna typ av komplikationer.¹⁴ 59 % av världens fertila kvinnor bor i länder där abort är tillåtet. 41 % vilket är cirka 700 miljoner av världens fertila kvinnor bor i länder med väldigt strikta abortlagar. Varje år är det cirka 23 000 kvinnor som dör på grund av osäkra aborter och de osäkra aborterna är en följd av strikta lagar. Strikta lagar minskar inte på något sätt aborterna utan tvingar i stället kvinnorna att göra olagliga och farliga aborter som riskerar både kvinnornas liv och hälsa.¹⁵

2.3 Tillgång till laglig abort i Europa

I Europeiska unionen har cirka 95 % av alla fertila kvinnor rätt till abort på begäran vilket betyder att nästan alla europeiska länder tillåter abort.¹⁶ Abort på begäran betyder att t.ex. en läkare inte behöver någon motivering till aborten, beslutet ligger helt i kvinnans egna händer.¹⁷ Malta är det enda landet inom Europeiska unionen som förbjuder abort helt och hållet och t.ex. Polen har sedan 2020 infört strängare lagar som betyder att abort endast är tillåtet vid våldtäkt, incest eller då kvinnans liv är i fara.¹⁸ Av de 28 länder som hör till Europeiska Unionen tillåter 26 länder att kvinnor får göra abort på begäran, dvs. endast två länder tillåter inte abort åtminstone på begäran. Av de europeiska länderna däremot, tillåter 41 länder abort på begäran eller på grund av sociala grunder och sex länder tillåter inte det. De sex länderna som inte tillåter abort på begäran eller sociala grunder i Europa är Andorra, Liechtenstein, Malta, Monaco, Polen och San Marino, av dessa är det Andorra, Malta och San Marino som inte tillåter abort överhuvudtaget.¹⁹

¹⁴ World Health Organisation, 'Abortion' (25.11.2021) <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>> läst 20 september 2022

¹⁵ Center for Reproductive Rights 'The World's Abortion Laws' <<https://reproductiverights.org/maps/worlds-abortion-laws/>> läst 21 september 2022

¹⁶ Coi Giovanna, 'Abortion laws in Europe in 4 charts' POLITICO (3.5.2022) <<https://www.politico.eu/article/abortion-chart-world-map-europe-law-illegal-roe-v-wade-legislation/>> läst 21 september 2022

¹⁷ Center for Reproductive Rights, 'European Abortion Law: A Comparative Overview' (3.3.2021) <<https://reproductiverights.org/european-abortion-law-comparative-overview-0/>> läst 22 september 2022

¹⁸ Coi Giovanna, 'Abortion laws in Europe in 4 charts' POLITICO (3.5.2022) <<https://www.politico.eu/article/abortion-chart-world-map-europe-law-illegal-roe-v-wade-legislation/>> läst 21 september 2022

¹⁹ Center for Reproductive Rights, 'European Abortion Law: A Comparative Overview' (3.3.2021) <<https://reproductiverights.org/european-abortion-law-comparative-overview-0/>> läst 22 september 2022

Även om Största delen av de europeiska länderna tillåter abort kan kvinnor ändå bestraffas om de inte följer lagbestämmelserna. Några länder har fortsättningsvis lagar som innehåller straffrättsliga påföljder ifall kvinnor gör abort som strider mot de relevanta reglerna, det kan t.ex. handla om att göra abort efter den utsatta tiden då det är lagligt att utföra abort. Oftast är straffen dock riktade mot dem som utför aborten dvs. läkare eller annan sjukvårdspersonal som då utför abort på ett olagligt sätt och straffen består av sanktioner som kan betyda böter eller fängelse.²⁰ I några av de europeiska länderna där det är lagligt att göra abort på begäran, krävs det ändå att kvinnorna förklarar att de vill göra abort på grund av sociala eller familjära situationer eller på grund av ångest. Bl.a. Belgien och Frankrike har tagit bort kravet att kvinnor måste förklara att graviditeten t.ex. hade skapat ångest. Att kvinnor behöver ha en förklaring till att få göra abort leder till att abort stigmatiseras och att beslutet inte är lika självständigt som det borde vara.²¹

2.4 Tillgång till laglig abort utanför Europa

De flesta länder i Sydamerika tillåter abort endast under vissa förhållanden som till exempel då moderns liv eller hälsa är i fara på grund av graviditeten eller om graviditeten är som följd av våldtäkt eller incest. Problematiken i dessa länder är att det också ofta är svårt för kvinnan att bevisa att hon har rätt till abort och blir då i stället åtalad för att ha gjort olaglig abort.²²

Länder som Argentina och Mexiko har förbättrat sina abortlagar. I Argentina är det nu lagligt att göra abort fram till vecka 14 och i Mexiko kan abort inte längre ses som ett brott. I El Salvador och andra sidan är läget riktigt dåligt. I El Salvador är abort totalt förbjudet och kvinnor har hamnat i fängelse på grund av missfall då missfallen setts som abort även om så inte var fallet. En kvinna har till och med hamnat i fängelse i 30 år på grund av att hennes barn dog i magen.²³

²⁰ Center for Reproductive Rights, 'European Abortion Law: A Comparative Overview' (3.3.2021) <<https://reproductiverights.org/european-abortion-law-comparative-overview-0/>> läst 22 september 2022

²¹ Ibid.

²² Djinis Elizabeth 'Abortion Access Around the World: What Reproductive Rights Look Like' Teen Vogue, politics (22.7.2022) <<https://www.teenvogue.com/story/abortion-access-around-world>> läst 22 september 2022

²³ Ibid.

I Mellan östern och i Afrika är abort oftast bara tillåtet under speciella förhållanden som då moderns liv eller hälsa är i fara, som t.ex. då kvinnan blivit våldtagen etc.²⁴ I Östafrika slutar ungefär 14 % av alla graviditeter i abort. Största delen av dessa aborter görs olagligt och osäkert. I Zambia är det tillåtet att göra abort på grunder som är sociala och ekonomiska men den som utför aborten bör vara till exempel läkare vilket leder till att många inte helt enkelt har möjlighet till abort på grund av att de t.ex. bor så långt ut på landsbygden och därför inte har tillgång till läkare. Att göra abort är dessutom dyrt och kvinnor har oftast inte råd, dessutom finns fortsättningsvis ett stort motstånd på grund av religion. Alla dessa faktorer leder till att abort ofta utförs genom olagliga metoder i stället vilket leder till komplikationer och dödsfall som hade kunnat undvikas genom att göra abort lättare tillgängligt. I Östafrika dör cirka 160 kvinnor av varje 100 000 levande födsel, på grund av osäkra aborter och detta är fler än någon annanstans i världen.²⁵ I t.ex. Iran, Egypten och Senegal är abort förbjudet.²⁶

I Asien finns det både länder med abortförbud och länder där abort är tillåtet ända upp till över 20 veckor.²⁷ I Indien görs över 15 miljoner aborter varje år.²⁸ Sedan år 1971 då ”Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act” började gälla, har det varit lagligt att göra abort i Indien.²⁹ Landet tillåter sedan 2021 abort upp till vecka 24. Innan 2021 var det tillåtet till vecka 20 som också det är ganska långt in i graviditeten.³⁰ Också i till exempel Kina är abort tillåtet och cirka 9 miljoner aborter görs per år. Abort har dock använts av staten för att kontrollera befolkningen och mängden barn som får födas, både genom att kräva abort och tillåta endast ett barn per familj och nu senare har det varit tal om att staten skulle tillåta abort endast ibland på grund av att det finns så många fler män än kvinnor då familjer valt att föda söner då de bara

²⁴ Djinis Elizabeth ‘Abortion Access Around the World: What Reproductive Rights Look Like’ Teen Vogue, politics (22.7.2022) <<https://www.teenvogue.com/story/abortion-access-around-world>> läst 22 september 2022

²⁵ Guttmacher Institute, In Brief (2009 series. no.3) ‘Unsafe Abortion in Zambia’ s. 1-3 <https://www.guttmacher.org/sites/default/files/report_pdf/ib-unsafe-abortion-zambia.pdf>

²⁶ Djinis Elizabeth ‘Abortion Access Around the World: What Reproductive Rights Look Like’ Teen Vogue, politics (22.7.2022) <<https://www.teenvogue.com/story/abortion-access-around-world>> läst 22 september 2022

²⁷ Ibid.

²⁸ World Health Organization, ‘India’s amended law makes abortion safer and more accessible’ (13.4.2021) <<https://www.who.int/india/news/detail/13-04-2021-india-s-amended-law-makes-abortion-safer-and-more-accessible>> läst 26 september 2022

²⁹ Anubhuti Matta, ‘Know Your Rights: Is Abortion Legal in India?’ The Swaddle (2.8.2019) <<https://theswaddle.com/know-your-rights-is-abortion-legal-in-india/>> läst 26 september 2022

³⁰ World Health Organization, ‘India’s amended law makes abortion safer and more accessible’ (13.4.2021) <<https://www.who.int/india/news/detail/13-04-2021-india-s-amended-law-makes-abortion-safer-and-more-accessible>> läst 26 september 2022

haft lov att föda ett barn.³¹ I Filippinerna är abort förbjudet. Förbudet beror till stor del på grund av religion. För att göra abort kan straffet bli bland annat fängelsestraff på mellan två och sex år. Även de som utför aborten det vill säga till exempel läkare bestraffas. Läkare kan bli åtalade och förlora sin rätt att jobba som läkare. I en studie som gjordes år 2020 kom man fram till att det gjordes 1.26 miljoner aborter i Filippinerna.³² Detta betyder att över en miljon kvinnor har riskerat sina liv för att göra abort på ett olagligt och antagligen farligt sätt. Statistiken visar vilket stort problem kriminaliserandet av abort leder till och hur många kvinnor det faktiskt är som berörs av de strikta abort lagarna.

3. Är det ett brott mot mänskliga rättigheter att inte tillåta laglig abort?

3.1 Är rätten till abort en mänsklig rättighet enligt ECHR?

I detta kapitel analyseras europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna (ECHR) i förhållande till rätten till abort. Konventionen trädde i kraft den tredje september 1953³³ och är ett fördrag mellan de 47 staterna som är med i Europarådet. I och med konventionen, skapades också en domstol, den så kallade europeiska domstolen för mänskliga rättigheter (ECtHR) för att kunna skydda konventionen och se till att den följs. Domstolens domar är rättsligt bindande för staterna och rättspraxisen gör konventionen till ett viktigt instrument inom folkrätten.³⁴ Konventionen innehåller flera artiklar som är relevanta för rätten till abort. Dessa artiklar är artikel 2 som behandlar rätten till liv, artikel 3 som behandlar förbud mot tortyr, artikel 8 som behandlar rätten till respekt för privat och familjeliv och artikel 14 om förbud mot diskriminering.³⁵ Detta kapitel utreder om rätten till säker abort är en mänsklig rättighet enligt konventionen.

³¹ Lau Mimi, 'Is abortion legal in China, how common is it and why is it controversial?' South China Morning Post (19.6.22) <<https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3182106/abortion-legal-china-how-common-it-and-why-it-controversial>> läst 26 september 2022

³²Chen Heather, 'Philippines: Abortion's illegal in the Catholic majority country, so more than a million women a year turn to other options' CNN (18.7.2022) <<https://edition.cnn.com/2022/07/18/asia/philippines-abortion-ban-debate-women-rights-roe-wade-intl-hnk-dst/index.html>> läst 26 september 2022

³³ Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Antagen 4 november 1950, trätt i kraft 3 september 1953) ETS No.005, UNTS 213 Förds 19-19/1990

³⁴Amnesty International UK, Human Rights in the UK, 'What is the European Convention on Human Rights?' (21.8.2018) <<https://www.amnesty.org.uk/what-is-the-european-convention-on-human-rights>> läst 29 september 2022

³⁵ Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Antagen 4 november 1950, trätt i kraft 3 september 1953) ETS No.005, UNTS 213 Förds 19-19/1990
UNTS 213

3.2 Rätten till liv Artikel 2 i ECHR

Enligt artikel 2 i ECHR om rätten till liv har stater en positiv skyldighet att skydda livet på alla inom jurisdiktionen. Detta genom att ta till lämpliga åtgärder och genom att tillhandahålla ett regelverk. Den positiva skyldigheten att skydda livet hos alla inom statens jurisdiktion har bevisats gälla i alla aktiviteter där rätten till liv kan vara hotat. ECtHR har t.ex. konstaterat att det finns en positiv obligation för artikel 2 när det gäller sjukvård.³⁶ I artikel 2 står det att allas liv ska vara skyddat men det står inget om till exempel när livet börjar, det vill säga om ett ofött barn hör till ”alla” eller inte. Denna avhandling går inte in i detalj på fostrets rättigheter men det är ändå av betydelse att veta vad konventionen anser om livets början och vem som räknas till alla.

Fallet *Vo mot Frankrike* är signifikant för ECtHR:s synpunkt på fostrets rätt till liv. Rättsfallet behandlar en situation där två kvinnor med liknande namn var på en läkarmottagning av olika anledningar. En gravid kvinna råkade ut för en procedur som var meningen för en kvinna som inte var gravid vilket resulterade i att den gravida kvinnan hamnade göra abort på grund av hälso orsaker.³⁷ Centret för reproduktiva rättigheter (Center for Reproductive Rights CRR) lämnade ett uttalande i fallet. Uttalandet hävdade att ECHR inte skyddar ett ofött fosters rättigheter och att om ett ofött fosters rätt till liv skulle erkännas, skulle det hota kvinnors rättigheter samt orsaka att stater skulle kunna privilegiera fosters rättigheter framom kvinnans rättigheter. ECtHR beslöt att inte erkänna ett foster som en person enligt konventionen.³⁸ Det här betyder alltså att ECHR inte erkänner rätten till liv för ett barn som inte ännu är fött. Det betyder också att konventionen ser kvinnans rättigheter framom fostrets vilket i sig är extremt viktigt för att kunna skydda kvinnornas rättighet till abort. Enligt ECtHR är det dock inte helt uteslutet att skyddsåtgärder skulle under vissa omständigheter kunna sträcka sig till ett ofött barn.³⁹

³⁶ Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, ‘Guide on Article 2 of the European Convention on Human Rights – Right to life’ (31.8.2022) <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf> s. 8 punkt 10-12

³⁷ CASE OF VO v. FRANCE (Ansökningsnr. 53924/00) Strasbourg 8 juli 2004

³⁸ Center for Reproductive Rights, ‘Vo. v. France (European Court of Human Rights)’ Filing date 26.11.2003 <https://reproductiverights.org/case/vo-v-france-european-court-of-human-rights/> Läst 29 september 2022

³⁹ CASE OF VO v. FRANCE (Ansökningsnr no. 53924/00) Strasbourg 8 juli 2004, punkt 80

Frågan är nu om kriminaliserandet av abort eller att en stat helt enkelt inte erbjuder abort, bryter mot kvinnors rätt till liv under artikel 2 i ECHR. Vid en titt på ECtHR:s rättspraxis märks det att domstolen inte velat avgöra fall gällande abort på basen av artikel 2 i konventionen. T.ex. i fallet *A, B och C mot Irland* från år 2010 märks detta. I fallet var de målsägande tre kvinnor som alla var bosatta i Irland men gjort abort i England för att de tänkte att de inte hade rätt att göra abort i Irland.⁴⁰ Två av kvinnorna var från Irland och klagade främst under artikel 8 och en av dem var medborgare i Litauen och klagade även under artikel 2 i ECHR.⁴¹ Kvinnan klagade under artikel 2 på grund av att abort inte var möjligt i Irland även i en livshotande situation,⁴² vilket är relevant i detta skede. Den tredje kvinnan var sjuk i cancer och åkte därför till England för att göra en abort för att hon var rädd att graviditeten riskerade hennes liv.⁴³ Domstolen beslöt att avvisa den tredje kvinnans klagomål under artikel 2 på de grunder att kvinnan inte hänvisat till något hinder för att resa till England och på grund av att kvinnan inte hade några livshotande komplikationer som följd av den gjorda aborten vilket betyder att det inte fanns några bevis för att kvinnans liv skulle ha varit i fara. Domstolen valde att behandla fallet under artikel 8 och inte under artikel 2.⁴⁴

Detta är ett bra exempel på när ECtHR valt att inte fokusera på moderns rätt till liv i abortfrågan och i stället valt att fokusera på rätten till privatliv och artikel 8 som i så många andra liknande fall. Fallet är också ett bevis på att stater som kriminaliserat abort, i detta fall Irland inte har sätts bryta mot rätten till liv om det är lagligt för kvinnor att resa utomlands på egen hand för att göra abort.

Hur som helst är kopplingen mellan mycket mödradödlighet och ett stort antal osäkra aborter ett bra argument i frågan om begränsningar gällande abort bryter mot rätten till liv.⁴⁵

3.3 Abort och förbud mot tortyr Artikel 3 i ECHR

Abortrestriktioner och totalt förbud mot abort kan förorsaka lidande och smärta, allt från mentalt till fysiskt lidande. ECtHR har erkänt att bristen på tillgång till laglig och säker abort

⁴⁰ CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Application no. 25579/05) STRASBOURG 16 December 2010 punkter 13-26

⁴¹ Ibid. Punkt. 113

⁴² Ibid. Punkt. 157

⁴³ Ibid. Punkt. 119

⁴⁴ Ibid. Punkter. 158-159

⁴⁵ Sifris, R. (2013). 'Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture' (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074749> s. 2

kan orsaka lidande och smärta.⁴⁶ Restriktioner gällande abort har också resulterat i brott mot rätten till att inte behöva utsättas för tortyr, för omänskliga eller förnedrande behandling.⁴⁷

Enligt ECHR artikel 3 får ingen utsättas för tortyr, för omänskliga eller förnedrande behandling eller straff.⁴⁸ På samma sätt som stater har en positiv skyldighet gällande artikel 2 har stater också det för artikel 3 i konventionen. Den första positiva skyldigheten måste ha en reglerande och lagstiftande skyddsram. Den andra positiva skyldigheten är att det i vissa definierade situationer ska finnas en skyldighet att göra åtgärder för att skydda individer mot risk för att drabbas av tortyr, för omänskliga eller förnedrande behandling. Den tredje positiva skyldigheten innebär att stater har en skyldighet att utreda om det skett ett brott mot artikel 3 i konventionen.⁴⁹ Även artikel 15 i konventionen identifierar artikel 3 som en av de viktigaste artiklarna som inte får ha några undantag.⁵⁰ Enligt rättspraxis för ECtHR krävs att misshandeln måste uppnå en viss nivå innan den går att behandla under artikel 3 i konventionen. Nivån bestäms genom omständigheterna, under hur lång tidsperiod, i vissa fall även offrets hälsa, kön och ålder samt de psykiska och fysiska effekterna som uppstått till följd av misshandeln. För att bestämma om nivån är uppnådd tas i beaktande varför misshandeln uppstod, det vill säga vad var målet och motivet för misshandeln. Även atmosfären och känslorna under misshandeln, samt om individen varit i en sårbar situation tas i beaktande för att bestämma om nivån blivit uppnådd.⁵¹

Tillgänglig rättspraxis visar på att inte ha tillgång till abort kan ses som ett brott mot artikel 3 i konventionen. I fallet *P. och S. mot Polen* gjorde ECtHR ett väldigt avgörande beslut som ses som en milstolpe vad gäller bland annat domstolens syn på Polens abortlagar. Fallet är självklart även mycket avgörande för artikel 3 i förhållande till tillgång till laglig och säker abort. De sökande i fallet var två kvinnor eller en mor med sin underåriga dotter som påstod att deras

⁴⁶ Sifris, R. (2013). *Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074749> s.67-69

⁴⁷ Ibid. s. 2

⁴⁸ Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Antagen 4 november 1950, trätt i kraft 3 september 1953) ETS No.005, UNTS 213 Förds 19-19/1990 UNTS 213 artikel 3.

⁴⁹ Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights Prohibition of torture' First edition – 31 Augusti 2022 punkter. 4-6 s. 6-7

⁵⁰ Sifris, R. (2013). 'Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture' (1st ed.) Routledge. s.40

⁵¹ Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights Prohibition of torture' First edition – 31 August 2022 punkter 4-6 sid. 6-7

omständigheter hade resulterat i kränkningar av artiklarna 8, 3 och 5 i Europakonventionen. Dottern hade blivit våldtagen och därefter gravid. De sökande ansåg att abort var det bästa alternativet på grund av offrets unga ålder, att det skett genom våldtäkt och för att offret ville studera. Trots upprepade försök till att få göra abort i sin hemstad ledde det ingen vart. Ett sjukhus släppte till och med ett pressmeddelande om fallet vilket gjorde att flickans situation blev nyheter och flickan blev kontaktad av okända människor som försökte övertyga henne om att inte göra abort. De sökande försökte få lov till abort i en annan stad i ett annat sjukhus men efter att ha blivit pressade, manipulerade och kränkta flera gånger bestämde de sig för att lämna sjukhuset. På vägen ut blev de fortsättningsvis trakasserade av bland annat aktivister vilket resulterade i att de sökande måste ringa polisen. De slutade med att dottern hamnade till ett ungdomshem där hon inte fick träffa sina föräldrar, miste sin telefon och var inlåst.⁵² Till slut fick flickan göra en laglig abort i en annan stad 500 km från sitt hem men enligt de sökande kändes aborten väldigt hemlig även om den var laglig.⁵³

De sökandes klagande under artikel 3 gjordes på grund av omständigheterna i fallet, som de ansåg hade brutit mot artikel 3 i konventionen. ECtHR bedömde att klagandet under artikeln var grundat och domstolen dömde därför att fallet också måste behandlas under artikel 3. Som tidigare nämndes krävs att fallet uppnår en viss nivå för att kunna behandlas under artikel 3. I fallet ansåg domstolen att den underåriga dottern varit i en sårbar situation på basen av hennes ålder på 14 år, hennes blåmärken och för att hon blivit våldtagen. Det fanns alltså bevis på att flickan utsatts för våld. Efter att domstolen tagit omständigheterna i beaktande och bedömt fallet kom domstolen fram till att den första sökande (dottern) behandlades på ett så dåligt sätt av myndigheterna att de räckte för att uppnå gränsen för att döma fallet under artikel 3 och att det faktiskt hade skett ett brott mot artikel 3 i konventionen.⁵⁴ Artikel 3 ses som en av de viktigaste artiklarna för demokratiska värderingar och för respekten för mänsklig värdighet.⁵⁵ Att detta fall har setts som ett brott mot artikel 3 betyder, att inte ha tillgång till abort kan ses som tortyr. Om det ses som tortyr eller ett brott mot artikel 3 när kvinnor inte har tillgång till abort kan slutsatsen dras, att kriminaliserandet av abort kan ses som tortyr under ECHR. Detta

⁵² CASE OF P. AND S. v. POLAND (Ansökningsnr. 57375/08) JUDGMENT STRASBOURG 30 October 2012 FINAL 30/01/2013 punkter 1-32

⁵³ Ibid. Punkter. 39-41

⁵⁴ Ibid. Punkter. 151,162, 167-169

⁵⁵ Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights Prohibition of torture' First edition – 31 August 2022 punkt. 2 sid. 6

kan definitivt ses som stort och viktigt i diskussionen om rätten till abort är en mänsklig rättighet och därmed om kriminaliserandet av abort bryter mot mänskliga rättigheter.

Fallet *R.R mot Polen* är ett annat mycket signifikant fall för abort och artikel 3 i ECHR. Den sökande hävdade att omständigheterna i hennes fall hade resulterat i ett brott mot bland annat artikel 3 i Europakonventionen och klagade därför till ECtHR. Den sökande var gravid och ville göra abort på grund av risken att fostret led av allvarlig missbildning. Den sökande ville utföra genetisk testning för att kunna fastställa om fostret faktiskt led av missbildning. Om det skulle vara så att fostret inte var friskt skulle den sökande vilja göra abort. Den sökande hade problem med att få ett genetiskt test beviljat då ingen läkare eller sjukhus verkade vilja utföra det. Efter en lång kamp mellan den sökande och diverse sjukvårdspersonal, utfördes testet till slut i vecka 23 av graviditeten. Efter att den sökande gjort testet behövde hon vänta ytterligare 2 veckor på provsvaren. Under väntetiden blev den sökande ännu mer orolig för att fostret var sjukt och bad om att få göra en abort så snart som möjligt. Läkaren ville inte ta ett beslut om att tillåta abort själv och ville därför göra beslutet med en konsult. Konsulten var dock sjuk och kunde därför inte träffa den sökande och avgöra om hon fick göra abort eller inte.⁵⁶

Den sökande klagade och ansåg att läkaren med flit drog ut på tiden så att hon inte skulle hinna göra en abort under den tillåtna tiden som det var möjligt att göra abort i Polen. Det genetiska testets provsvar kom och visade att fostret faktiskt led av Turner syndrom. Den sökande bad igen om att få göra abort och hänvisade till provsvaren. Läkarna vägrade dock att utföra aborten och hänvisade till att fostret var tillräckligt gammalt för att kunna klara sig utanför magen. Den sökande klagade ytterligare flera gånger till olika sjukvårdsinstitutioner men utan resultat. Bland annat hälsoministeriet påstod att det inte gick att bevisa att det dragits ut på tiden för att med flit hindra den sökande från att kunna göra en abort. Den sökande födde sedan en dotter med Turner syndrom. ECtHR ansåg att den sökandes lidande uppnådde även i detta rättsfall miniminivån för att behandlas under artikel 3 i konventionen och att det skett ett brott mot artikel 3 på grund av den sökandes lidande från att den sökande blivit dåligt och fel behandlad av flera sjukhus och läkare som dessutom med avsikt dragit ut på tiden för att förhindra den sökande ifrån att göra en laglig och säker abort.⁵⁷

⁵⁶ CASE OF R.R. v. POLAND (Ansökningsnr. 27617/04) JUDGMENT STRASBOURG ECtHR 26 May 2011 FINAL 28/11/2011 punkter. 1-22, 28, 30-32

⁵⁷Ibid. punkter. 32-37, 156-162

I Europarådets resolution från 2008 om tillgång till säker och laglig abort i Europa poängterades just detta med att läkare i Europa på avsikt drar ut på tiden ibland för att undvika att behöva göra abort. Även om det är tillåtet att göra abort i de flesta länder, finns det nämligen i vissa länder brist på läkare som är beredda att utföra abort. Även väntetiden för att få göra aborten kan vara lång vilket bidrar till att det kan vara mycket svårt att faktiskt göra en abort.⁵⁸

Som vi kan se i fallen ovan har domstolen visat att det finns en vilja att se både restriktioner samt tillgång till abort inom ramen för artikel 3 i konventionen.⁵⁹ Båda fallen som beskrivits ovan är två goda exempel på att ECtHR anser att kvinnor som blivit dåligt behandlade när de ansökt om att få göra abort, kan ses som att de blivit utsatta för tortyr, för omänskliga eller förnedrande behandling under Europakonventionen. Eftersom det är en mänsklig rättighet att inte utsättas för tortyr etc. och att bli förhindrad från att göra abort kan ses som ett brott mot detta, väcks frågan om även rätten till abort är en mänsklig rättighet. Om kvinnor som inte har tillgång till abort blir utsatta för andra mänskliga rättighetsbrott borde det även gå att argumentera för att abort i sig själv är en av våra mänskliga rättigheter.

3.4 Rätten till respekt för privat och familjeliv under artikel 8 i ECHR i förhållande till abort

3.4.1 Artikel 8 i ECHR i förhållande till abort

Artikel 8 är den artikel inom Europakonventionen som kanske relaterats till mest då det gällt fall om rätten till abort. Hittills har Europadomstolen funnit att bland annat Polen och Irland har brutit mot sina skyldigheter under artikel 8 i konventionen genom deras strikta abortlagar.⁶⁰

Artikel 8 lyder ungefär såhär:

1. Alla har rätt till respekt för sitt privata och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
2. Det får inte finnas någon inblandning av en offentlig myndighet i utövandet av denna rätt, utom såsom är i enlighet med lag och är nödvändig i ett demokratiskt samhälle i intresse för nationell säkerhet, allmän säkerhet eller ekonomiskt välbefinnande för land, för förebyggande av

⁵⁸ Europarådet, resolution 1607 (2008) 'Access to safe and legal abortion in Europe'

⁵⁹ Sifris, R. (2013). 'Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture' (1st ed.) Routledge. s.41-42

⁶⁰ Fenwick, Daniel. 'The modern abortion jurisprudence under Article 8 of the European Convention on Human Rights' *Medical Law International*, Volume 12, Issue 3-4, December 2012, Pages 249-276 © The Author(s) 2013, s. 249

oordning eller brottslighet, för skyddet av hälsa eller moral eller för att skydda rättigheterna och friheterna av andra.⁶¹

Artikel 8 har en negativ skyldighet att skydda, eftersom huvudsyftet med artikel 8 sägs vara att skydda mot godtyckliga störningar av offentliga myndigheter mot individers privata och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Även positiva skyldigheter finns för att kunna skydda medborgare på ett effektivt sätt. Dessa positiva skyldigheter kan vara antagandet av åtgärder som är gjorda för att garantera respekt för privatliv även individer emellan. Staterna har också en positiv skyldighet att skydda individers fysiska integritet. Denna positiva skyldighet har utvidgats till frågor som berör kriminella utredningars effektivitet. ECtHR har till exempel konstaterat i fallet *M.C mot Bulgarien*, att en benådning till en gärningsman som var skyldig för sexuella övergrepp stred mot de positiva skyldigheterna för artikel 8 och även artikel 3 i konventionen. Det krävs dock att brister i tillämpningen av de relevanta mekanismerna är betydande, för att det skall gå att räknas som ett brott mot de positiva skyldigheterna.⁶²

3.4.2 Tysiaç mot Polen

Ett relevant fall gällande abort och artikel 8 i ECHR är fallet *Tysia ç mot Polen*. I fallet var den sökande en kvinna som bad om att få göra abort på grund av att graviditeten och födandet av ett barn innebar en risk för den sökandes syn. Läkaren vägrade dock ge ett intyg för en abort, på de grunder att det inte var helt säkert att den sökandes näthinna skulle lossna på grund av graviditeten även om det fanns en risk för att det kunde hända. Då läkaren inte ville skriva på ett intyg gick den sökande till en annan läkare som var mer villig att göra ett intyg eftersom denna läkare konstaterade att graviditeten var en risk för den sökandes hälsa både för att det fanns risk för livmoderbrott från två tidigare kejsarsnitt och risk för förändringar i näthinnan. Efter att den sökande fått intyget behövde hon kontakta ett sjukhus där hon själv bodde för att genomföra aborten. Läkaren på detta sjukhus undersökte den sökande i fem minuter och tyckte att allt som den andra läkaren hade skrivit på intyget inte stämde och att den sökande skulle behålla barnet och att det skulle födas genom kejsarsnitt. Dessutom ville läkaren att en

⁶¹ Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Antagen 4 november 1950, trätt i kraft 3 september 1953) ETS No.005, FördS 19-19/1990 UNTS 213 art. 8 översatt till svenska

⁶² Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights Right to respect for private and family life, home and correspondence' Updated on 31 August 2022 s. 8-9 punkter. 5, 10, 12

endokrinolog skulle skriva på en lapp som denna läkare hade gjort för att intyga att de inte höll med om att den sökande skulle få göra en abort. Efter att läkaren viskat i endokrinologens öra framför den sökande, skrev endokrinologen under, utan att prata med den sökande. Detta resulterade i att ingen abort gjordes.⁶³

Då barnet var fött blev den sökandes syn mycket sämre där det bland annat gick att konstatera att det hade skett en degeneration av retinafläcken i ena ögat. Synen hade försämrats på grund av blödningar i näthinnan och den sökande riskerade nu att bli blind och uppmanades att lära sig punktskrift. Den sökande anmälde läkaren som inte hade velat göra aborten för att han hindrat henne även då hon hade en medicinsk grund som borde ha räckt som undantag från det allmänna abortförbudet i Polen. Den sökande klagade på att graviditeten samt förlossningen hade orsakat allvarliga kroppskador i form av synförlust.⁶⁴

Det relevanta i detta fall är att den sökande klagade över att omständigheterna i fallet hade resulterat i ett brott mot artikel 8 i Europakonventionen. Detta genom att den sökandes rätt till respekt för sitt privatliv samt fysiska och moraliska integritet hade kränkts då den sökande inte hade fått möjligheten till att göra en abort som skulle ha varit laglig och terapeutisk. Den sökande klagade också över att Polen inte hade uppfyllt de positiva skyldigheterna på grund av bristen av en heltäckande rättslig ram som skulle ha säkrat den sökandes rättigheter.⁶⁵

ECtHR tyckte att det inte var sin uppgift att i det här fallet ta reda på om konventionen garanterar rätten till abort eftersom den polska lagen, (The 1993 act) som förbjuder abort innehåller vissa undantag som gäller då graviditeten utgör ett hot mot kvinnans hälsa eller liv ect.⁶⁶ ECtHR konstaterade att lagstiftning som reglerar abort berörs av privatlivet på grund av att en gravid kvinnas privatliv kan sägas vara sammankopplat med fostrets utveckling.⁶⁷ Andra saker som domstolen säger om privatlivets betydelse är att privatliv inkluderar rätten till bl.a. personlig autonomi och utveckling. Domstolen konstaterade att detta rättsfall berör flera aspekter av privatlivet och att ”Även om de statliga bestämmelserna om abort relaterar till den traditionella avvägningen mellan privatliv och allmänintresset, måste de – vid en terapeutisk

⁶³ CASE OF TYSIĄC v. POLAND (Ansökningsnr. 5410/03) JUDGMENT STRASBOURG 20 March 2007 FINAL 24/09/2007 punkter. 9-15

⁶⁴ Ibid. Punkt. 19

⁶⁵ Ibid. Punkt. 67

⁶⁶ Ibid. Punkt 104

⁶⁷ Ibid. Punkt 106

abort – även bedömas mot statens positiva skyldigheter att säkerställa blivande mödrars fysiska integritet.”⁶⁸ Dessutom har domstolen konstaterat att privatlivet inkluderar en persons psykiska och fysiska integritet och staterna har en positiv skyldighet att skydda denna rättighet.⁶⁹

ECtHR konstaterade att tiden för beslut om abort är väsentligt för de positiva skyldigheterna under artikel 8. Stater bör säkerställa att det finns möjlighet att besluta om abort inom en tidsram som förhindrar eller åtminstone begränsar skador som kan uppstå vid en abort som är gjord sent. För att detta ska vara möjligt kan man inte i efterhand besluta om en laglig abort skulle ha varit möjlig. Om stater inte förebygger att beslut om abort kan tas inom rätt tid, dvs. inom en tid som förhindrar skador som skulle uppstå av en sen abort, uppfylls inte de positiva skyldigheterna under artikel 8 i konventionen.⁷⁰ ECtHR konstaterade att Polen inte hade några mekanismer som kunde ha använts till att avgöra om kraven för att få göra en laglig abort hade uppfyllts vilket resulterade i en osäkerhet och ångest för den sökande i fallet. ECtHR ansåg också att den sökande inte blev erbjuden ett rättegångsinstrument som skulle ha styrkt den sökandes rätt till respekt för sitt privatliv.⁷¹ På grund av dessa omständigheter ansåg ECtHR att Polen inte uppfyllt sina positiva skyldigheter att respektera den sökandes respekt för privatliv och därför konstaterade ECtHR att det faktiskt hade skett ett brott mot artikel 8 i konventionen.⁷²

3.4.3 RR mot Polen

Fallet *RR. mot Polen* behandlades redan under kapitlet om artikel 3 och förbud mot tortyr där det konstaterades att fallet hade resulterat i ett brott mot artikel 3 i konventionen. Rättsfallet är dock också relevant för artikel 8 och rätten till privatliv. Som en sammanfattning handlade fallet om en sökande som ville göra ett genetiskt test för att ta reda på om hennes foster var friskt, för om det inte var det ville den sökande göra abort. Den sökande hade dock problem med att få det genetiska testet beviljat och då den sökande till slut fick bekräftat att fostret var sjukt hade

⁶⁸ CASE OF TYSIĄC v. POLAND (Application no. 5410/03) JUDGMENT STRASBOURG 20 March 2007 FINAL 24/09/2007 Punkt. 107 (Egen översättning från engelska)

⁶⁹ Ibid. Punkt. 107

⁷⁰ Ibid. Punkt. 118

⁷¹ Ibid. Punkter. 124-125

⁷² Ibid. Punkter. 128-129

det gått så länge att fostret ansågs klara sig utanför magen och den sökande hade därför inget annat val än att föda barnet.⁷³

ECtHR ansåg att artikel 8 är tillämplig på grund av fallets omständigheter samt hänvisade till tidigare rättspraxis där det konstaterats att kvinnans beslut om att fortsätta eller att inte fortsätta en graviditet hör till privatlivet och individers autonomi. Därför hör också lagstiftning som reglerar ett sådant beslut till privatlivet, detta på grund av att en gravid kvinnas liv blir sammankopplat med fostrets utveckling.⁷⁴ ECtHR har funnit att restriktionerna för abort i Polen och risken för straff gällande läkare som utför abort kan ha en kylande effekt på läkarna som ska avgöra om kraven för att en abort ska vara laglig är uppfyllda. På grund av denna kylande effekt ansåg ECtHR att denna effekt ska minskas, detta genom att utforma bestämmelser som reglerar möjligheten till att få göra en laglig abort på ett sådant sett som minskar den kylande effekten.⁷⁵

ECtHR poängterade vissa skillnader mellan detta fall och fallet som diskuterades ovan, det vill säga *Tysia ç mot Polen*. I detta fall gällde fallet inte tillgången till abort som i *Tysia ç mot Polen* utan snarare tillgången till en medicinsk tjänst som skulle göra det möjligt att besluta om kraven för att få göra en laglig abort är uppfyllda. På grund av dessa omständigheter i fallet, ansåg ECtHR att det denna gång var frågan om tillgången till information om sin hälsa som var den viktigaste frågan.⁷⁶ Domstolen ansåg att tillgången till relevant information om moderns och fostrets hälsa speciellt där abort är tillåtet i vissa situationer, är direkt relevant för att kunna utöva den personliga autonomi.⁷⁷ Domstolen ansåg att stater har en positiv skyldighet att ha ett instrument som gör det möjligt för gravida kvinnor att utöva rätten till laglig abort. Då stater bara tillåter abort i vissa fall är detta extra viktigt för att kvinnor faktiskt skall kunna göra abort i dessa situationer.⁷⁸

Domstolens slutsats var att Polen inte haft några effektiva instrument som skulle ha behövts och varit avgörande för att ta reda på möjligheten till att göra abort och därmed utöva sin rätt

⁷³ CASE OF R.R. v. POLAND (Ansökningsnr. 27617/04) JUDGMENT STRASBOURG 26 May 2011 FINAL 28/11/2011

⁷⁴ Ibid. Punkter. 181-182

⁷⁵ Ibid. Punkt. 193

⁷⁶ Ibid. Punkt. 196

⁷⁷ Ibid. Punkt. 197

⁷⁸ Ibid. Punkt. 200

för detta.⁷⁹ ECtHR drog slutsatsen att de Polska myndigheterna inte hade uppfyllt sina positiva skyldigheter under artikel 8 i konventionen och att det skett ett brott mot den sökandes rätt till respekt för privatliv.⁸⁰ Det är alltså lika viktigt för stater att kunna fastställa när det är tillåtet att göra abort som att tillåta abort. Är det svårt att fastställa när det är tillåtet att göra abort, uppfylls inte de positiva skyldigheterna under rätten till respekt för privatliv. Detta är ett viktigt beslut med tanke på att få staterna att faktiskt se över sina lagar så att de bl.a. är lättförstådda och lättillgängliga och att därmed kvinnor faktiskt kan utöva den rätt som de har till att göra abort utan några problem.

3.4.4 Brüggemann och Scheuten mot Tyskland

Fallet *Brüggemann och Scheuten mot Tyskland* var ett lite tidigare fall som avgjordes redan på 70-talet av den dåvarande Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter. Det var det första fallet gällande abort som behandlades i Europa. I fallet balanserades frågan om rätten till privatliv för kvinnor i förhållandet till fostrets rätt till liv.⁸¹ I fallet var de sökande två tyska kvinnor födda på 30-talet som hävdade att bland annat ”the Fifteenth Criminal Law Reform Act” som gör att de inte kan göra en abort på en ofrivillig graviditet, störde sin rätt gällande artikel 8 i konventionen, det vill säga rätten till respekt för privatliv.⁸² Redan i detta tidiga fall konstaterade dåvarande kommissionen att en gravid kvinnas liv blir starkt ihopkopplad med fostrets,⁸³ vilket även ECtHR tagit upp i så gott som alla fall som behandlar abort. Inte heller i detta fall valde kommissionen att ta reda på om fostret kan ses som att ha rätt till liv under artikel 2.⁸⁴ Kommissionen konstaterade att artikel 8 i konventionen inte kan tolkas som att abort och graviditet endast är en fråga som gäller moderns privatliv. Kommissionen konstaterade också att inte varje bestämmelse gällande abort resulterar i en inblandning gällande artikel 8 och att varje medlemsstat har någon typ av regelverk gällande abort.⁸⁵ Kommissionen ansåg att lagar om abort var i alla medlemsstater åtminstone lika strikta som de lagar de sökande klagade över, under tiden då den Europeiska konventionen för mänskliga rättigheter trädde i kraft. På

⁷⁹ Ibid. Punkt. 208

⁸⁰ CASE OF R.R. v. POLAND (Ansökningsnr. 27617/04) JUDGMENT STRASBOURG 26 May 2011 FINAL 28/11/2011, Punkt. 214

⁸¹ Cosentino, C. (2015). ‘Safe and legal abortion: An emerging human right? the long-lasting dispute with state sovereignty in ECHR jurisprudence.’ *Human Rights Law Review*, 15(3), 569-589. S. 571

⁸² Brüggemann and Scheuten v. Federal republic of Germany. European Commission of human rights (Ansökningsnr No. 6959/75). Report of the Commission Adopted on 12 July 1977. Strasbourg, punkter. 5, 50 [BRUGGEMANN AND SCHEUTEN v. GERMANY.pdf](#)

⁸³ Ibid. Punkt. 59

⁸⁴ Ibid. Punkt. 60

⁸⁵ Ibid. Punkt. 61

dessa grunder hittade inte Kommissionen ett brott mot artikel 8 i konventionen.⁸⁶När man jämför detta fall med ett nyare är det ändå klart att ECtHR har lyckats aningen bättre med att hitta brott mot konventionen ifall om abort. Detta är antagligen på grund av att medlemsstaterna inte har lika strikta abortlagar som förr och attityden mot abort har utvecklats sedan 70-talet.

3.4.5 P. och S. mot. Polen

Som tidigare i avhandlingen kunde konstateras, resulterade fallet *P. och S. mot. Polen* i ett brott mot artikel 3 i konventionen. Den sökande som var underårig hade blivit våldtagen och ville göra abort men blev utsatt för en massa motstånd och händelser som resulterade i att domstolen ansåg att de omständigheter som flickan utsatts för hade resulterat i ett brott under artikel 3 i konventionen.⁸⁷ De sökande klagade också att omständigheterna i fallet hade resulterat i ett brott gällande artikel 8 i konventionen. De sökande klagade att deras rätt till privatliv samt flickans integritet inte hade respekterats på grund av att det inte fanns någon rättslig ram som skulle ha möjliggjort tillgång till abort utan hinder och inom rimlig tid samt under villkor i relevanta lagar.⁸⁸ Domstolen ansåg att de polska myndigheterna inte fyllde sina positiva skyldigheter gällande att skydda de sökandes rätt till respekt för familjeliv och att det resulterade i ett brott mot artikel 8.⁸⁹

De sökande klagade också att det hade skett ett brott gällande artikel 8 p.g.a. att information om fallet och flickan hade släppts ut till allmänheten.⁹⁰ Regionala domstolar hade tidigare inte godkänt de sökandes klagande över att information hade läckts och påstod att det i princip hörde till att folk fick reda på sådant.⁹¹ ECtHR konstaterade att personlig information och speciellt medicinsk information ”är av grundläggande betydelse för en persons åtnjutande av sin rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv som garanteras av artikel 8 i konventionen.”⁹² Domstolen ansåg att det är varken lagligt eller tjänar ett legitimt intresse att lämna ut information gällande den sökande och hens fall till utomstående och allmänheten.⁹³ Domstolen

⁸⁶ Ibid. Punkter. 64, 66

⁸⁷ Läs s.11-12 i avhandlingen där det skrivits mer om detta.

⁸⁸ CASE OF P. AND S. v. POLAND (Ansökningsnr. 57375/08) JUDGMENT STRASBOURG 30 October 2012 FINAL 30/01/2013 punkt. 78

⁸⁹ Ibid. Punkt. 112

⁹⁰ Ibid. Punkt. 113

⁹¹ Ibid. Punkt. 51

⁹² Ibid. Punkt. 128

⁹³ Ibid. Punkt. 135

hittade på grund av dessa anledningar ett till brott mot artikel 8 i konventionen.⁹⁴ Domstolen hittade således två brott mot artikel 8 i fallet. Både gällande tillgången till abort och gällande de sökandes personliga information.

3.4.6 A, B och C mot Irland

Fallet *A, B och C mot. Irland* behandlades till en viss grad under kapitlet om artikel 2 och rätten till liv i konventionen. Som då konstaterades, valde domstolen att behandla fallet under artikel 8 och inte under artikel 2. I fallet var de målsägande tre kvinnor bosatta i Irland men som gjort abort i England för att de inte hade rätt att göra abort i Irland.⁹⁵ Som tidigare nämnts var den tredje kvinnan sjuk i cancer och reste därför till England för att göra en abort för att hon var rädd att graviditeten riskerade hennes liv. ECtHR beslöt att avvisa denna kvinnas klagomål under artikel 2 för att det inte fanns några bevis för att kvinnans liv skulle ha hotats. ECtHR bestämde att fallet dock skulle behandlas under artikel 8 i konventionen.⁹⁶ Angående om artikel 8 går att tillämpa på de sökandes klagomål konstaterade ECtHR att då abort söks på grund av hälsoanledningar som i detta fall den sökande gjorde, faller förbudet mot abort i Irland inom ramen för artikel 8 och rätt till respekt för privatliv. ECtHR observerade dock att artikel 8 inte kan tolkas som att den i sig själv ger rätt till abort.⁹⁷

Gällande de två första sökandena, hittade ECtHR inget brott mot artikel 8. De två första åkte till England för abort för att de inte ville att någon skulle veta att de hade gjort en abort och för att det inte var tillåtet att göra en i Irland som var deras hemland.⁹⁸ ECtHR kom till sitt beslut genom att analysera de negativa skyldigheterna för Irland. Domstolen konstaterade att förbudet mot att avbryta en graviditet på grund av hälsoskäl i de två första sökandenas fall, är en störning mot rätten till respekt för privatliv. Domstolen ville dock inte slå fast att en sådan störning var oberättigad.⁹⁹ För att ta reda på om störningen faktiskt var ett brott mot artikel 8 ”undersökte domstolen om motivet var i enlighet med lag och nödvändigt i ett demokratiskt samhälle för ett av de legitima syften som anges i artikel 8”.¹⁰⁰ I bedömningen om störningen var i enlighet

⁹⁴ Ibid. Punkt. 137

⁹⁵ CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Ansökningsnr. 25579/05) STRASBOURG 16 December 2010 punkter 13-26

⁹⁶ Kolla fotnot 40-41, s. 10

⁹⁷ CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Ansökningsnr. 25579/05) STRASBOURG 16 December 2010 Punkt 214

⁹⁸ Ibid. Punkt 13-21

⁹⁹ Ibid. Punkt 216

¹⁰⁰ Ibid. Punkt 218

med lag konstaterade domstolen att lagarna som utgjorde störningen var tillgängliga samt att det var förutsebart att de två första sökandena inte var tillåtna att utföra abort på grunder som hälsa eller välmående.¹⁰¹

Angående om störningen hade ett legitimt syfte konstaterade domstolen bland annat att ”statliga myndigheter i princip är i en bättre position än den internationella domaren att avge ett yttrande om det ”exakta innehållet i moralkraven” i sitt land”.¹⁰² Domstolen konstaterade att

restriktionerna till abort i Irland ”var baserade på djupa moraliska värderingar angående livets natur som återspeglades i majoriteten av det irländska folkets inställning mot abort under folkomröstningen 1983 och som inte har visats ha förändrats nämnvärt sedan dess.”¹⁰³ På grund av detta ansåg domstolen att begränsningen eller störningen helt enkelt eftersträvade det legitima syftet som var att skydda moralen.¹⁰⁴

Om störningen var nödvändig i ett demokratiskt samhälle konstaterar domstolen att prövningsmarginalen är större i rättsfall som väcker mycket känsliga moraliska eller etiska frågor, vilket är fallet i frågor om abort. Vid känsliga frågor står också det allmänna intresset på spel och därför ska det vara upp till Irland att avgöra en rättvis balans mellan det allmänna intresset och de sökandes rätt till privatliv under artikel 8 i konventionen.¹⁰⁵ Domstolen ansåg inte heller att prövningsmarginalen blir mindre även om abort är tillåtet på grund av hälsoskäl i största delen av Europa.¹⁰⁶ Även om staterna har mycket makt att se till att det finns en balans mellan intressena måste också domstolen övervaka att det faktiskt finns en balans mellan intressena. Detta betyder att till exempel förbud mot abort för att skydda fostret inte automatiskt är tillåtet och att frågan om abort inte heller är enbart upp till staterna.¹⁰⁷ Abort på grund av hälsoorsaker och välmående var förbjudet i Irland men kvinnor hade ändå rätt att åka utomlands för att göra en abort på dessa grunder samt att få information om detta och medicinsk vård i Irland. På grund av alla dessa faktorer ansåg domstolen inte att förbudet överstiger

¹⁰¹ Ibid. Punkt. 221

¹⁰² CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Ansökningsnr. 25579/05) STRASBOURG 16 December, Översatt Punkt. 223

¹⁰³ Ibid. Översatt Punkt. 226

¹⁰⁴ Ibid. Punkt. 227

¹⁰⁵ Ibid. Punkt. 232- 233

¹⁰⁶ Ibid. Punkt. 235- 236

¹⁰⁷ Ibid. Punkt. 238

prövningsmarginalen och att Irland har skapat en rimlig balans mellan de två första sökandenas respekt för privatliv och fostrets rättigheter, som är viktigt betonat i Irland.¹⁰⁸

Även om ECtHR inte hittade ett brott mot artikel 8 för de två första sökandena, hittade faktiskt domstolen det för den tredje. Till skillnad mot att domstolen valde att analysera de negativa skyldigheterna vad gäller de två första sökanden, valde domstolen nu att analysera statens positiva skyldigheter.¹⁰⁹ Den irländska regeringen hävdade att den sökande inte hade använt alla nationella rättsmedel och att den sökande ”kunde ha inlett en konstitutionell åtgärd för att avgöra om hon är berättigad till en laglig abort i Irland, där hon kunde ha erhållit obligatoriska order som kräver att läkare avbryter hennes graviditet.”¹¹⁰ Regeringen hävdade att de positiva skyldigheterna skulle uppnås genom rättstvister och inte krävde lagstiftning.¹¹¹ ECtHR ansåg dock igen att det fanns en kylnande effekt både för kvinnor och läkare på grund av att det är svårt att fastställa när en sökande är berättigad till en laglig abort i Irland. Grunderna är uttryckta i väldigt breda termer och det finns inga kriterier som läkare kunde använda sig av.¹¹² Domstolen ansåg att det på grund av brist på mekanismer som skulle kunna avgöra rätten till abort då kvinnans hälsa eller liv är i fara skapar en osäkerhet och en motsättning i genomförandet av rätten till en eventuell laglig abort på den grund att kvinnans liv är i fara.¹¹³ I ECtHR:s avgörande godkändes inte regeringens argument att den sökande inte lyckades använda alla de nationella rättsmedlen. ECtHR konstaterade också att Irland inte uppfyllt de positiva skyldigheterna att skydda rätten till privatliv på de grunder att den sökande inte ansågs ha möjlighet att ta reda på om hon hade rätt till att göra en laglig abort i Irland eller inte. Domstolen hittade på dessa grunder ett brott mot artikel 8 i konventionen.¹¹⁴

Detta fall är av stor betydelse eftersom ECtHR observerade att artikel 8 inte kan tolkas som att den i sig själv ger rätt till abort, för att stater ansågs vara i en bättre position att bestämma i sådana här moraliska frågor inom sitt land samt för att ECtHR beslöt att förbud mot abort för att skydda fostret inte automatiskt är tillåtet samt att frågan om abort inte heller är enbart upp till staterna.¹¹⁵ Detta betyder att abort inte i sig själv ses som en enskild mänsklig rättighet av

¹⁰⁸ Ibid. Punkt. 239-241

¹⁰⁹ CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Ansökningsnr. 25579/05) STRASBOURG 16 December Punkt 246

¹¹⁰ Ibid. Punkt. 256

¹¹¹ Ibid. Punkt. 262

¹¹² Ibid. Punkt. 250- 254

¹¹³ Ibid. Punkt. 264

¹¹⁴ Ibid. Punkter. 267- 268

¹¹⁵ Ibid. Sammanfattning

ECtHR i detta fall och att stater har stor bedömningsmarginal i frågan. Stater har dock ändå inte hur fria händer som helst. Helt klar anser domstolen också att förbud mot abort kan resultera i flera olika brott mot artikel 8.

3.4.7 Sammanfattning: artikel 8 i konventionen i förhållande till abort som en mänsklig rättighet

Av rättsfallen går att konstatera att artikel 8 använts flitigt i för kriminaliserandet av abort relevanta rättsfall och att ECtHR även hittat flera brott mot artikeln. I fallet *P. och S. mot Polen* har ECtHR upprepat att betydelsen för privatliv som anses i artikel 8 gäller både beslut om att bli och att inte bli förälder. ECtHR har också funnit att ett förbud mot abort åtminstone när det söks på grund av hälsa eller välmående, faller inom ramen för artikel 8. Domstolen har bland annat ansett att då stater agerar inom sin prövningsmarginal och antar lagstiftning som i vissa tillfällen tillåter abort, bör det rättsliga ramverket göras på ett sätt som är sammanhängande och som möjliggör att olika legitima intressen kan tas i beaktande på ett tillräckligt sätt samt i överensstämmelse med alla de skyldigheter som kommer från artikeln samt konventionen.¹¹⁶ Detta kan i sin tur tolkas som att rätten till privatliv under artikel 8 i konventionen innefattar en rätt till att själv bestämma om abort, vilket bekräftar ytterligare att rätten till abort kan de facto ses som en mänsklig rättighet även om ECHR inte specifikt vill erkänna en enskild rätt till abort.

3.5 Rätten till abort som en mänsklig rättighet inom ramen för Europakonventionen

Rätten till laglig och säker abort finns inte specifikt utskriven som en rättighet i ECHR men rätten har behandlats genom flera andra rättigheter i stället. Både artikel 8 och artikel 3 har varit avgörande i frågan. I beaktande av de fallen som så här långt gått igenom, är det möjligt att konstatera att ECtHR har varit ganska konsekvent i dess bedömning av fall gällande rätten till abort. Kvinnors intresse till att bestämma över sin egen kropp har gått före till exempel fostrets rättigheter.¹¹⁷ Domstolen har konstaterat i till exempel fallet *Vo mot Frankrike* att ”the unborn child is not regarded as a “person” directly protected by Article 2 of the Convention and that if

¹¹⁶ Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights Right to respect for private and family life, home and correspondence, Updated on 31 August 2022 s. 36 punkter 124-125

¹¹⁷ Ibid. s. 36 punkt 124-125

the unborn do have a “right” to “life”, it is implicitly limited by the mother’s rights and interests.’’¹¹⁸

ECtHR har ändå låtit stater ha en bred prövningsmarginal,¹¹⁹ som i fallet *A, B och C mot Irland* där domstolen konstaterade att det vid känsliga frågor ska vara upp till staten att avgöra en rättvis balans mellan det allmänna intresset och de sökandes rätt till privatliv under artikel 8 i konventionen eftersom det allmänna intresset står på spel. Domstolen ska dock se till att det finns en balans mellan intressena och ska därför övervaka att det faktiskt finns en balans.¹²⁰ Det finns med andra ord en ovilja för ECtHR att blanda sig i staters suveränitet i frågor som ses som känsliga,¹²¹ vilket abort ses som ännu i dag. Rättsfallet *A, B och C mot Irland* ses av många som ett stort misslyckande för ECtHR:s del. Domstolen har inte erkänt en direkt rätt till abort och stater med stränga lagar har kommit undan utan att bryta mot ECHR.¹²² Vad konventionen anser om kriminaliserandet av abort är fortfarande till viss del oklart. Å ena sidan anser domstolen att förbud mot abort bryter mot rättigheter under konventionen men å andra sidan vill domstolen inte fastställa abort som en egen mänsklig rättighet. Om abort inte är en mänsklig rättighet kan inte kriminaliserandet av abort bryta mot rättigheten heller. Rättspraxisen pekar dock på att bland annat kvinnans liv eller hälsa inte får hotas på grund av en ofrivillig graviditet och att abort inte får vara olagligt och straffbart vid en sådan situation. Kanske är det så att rätten till abort är en mänsklig rättighet men enbart under vissa omständigheter.

Frågor som gäller om mannen har rätt att bestämma om familjeliv i förhållande till kvinnans rätt att bestämma över hennes egen kropp och privatliv har också behandlats, men fallen har alltid slutat genom att domstolen konstaterat att män inte har rätt att bestämma i frågor som gäller graviditet etc. I bl.a. *RH. mot Norge* och *Paton mot Storbritannien* har domstolen konstaterat att män inte har rätt att bestämma vad kvinnor väljer att göra eftersom kvinnan är den som mest påverkas av en graviditet eller en möjlig abort.¹²³

¹¹⁸ Case of *Vo v. France* (Ansökningsnr. 53924/00) JUDGMENT STRASBOURG 8 July 2004 punkt. 80

¹¹⁹ Cosentino, C. (2015). ‘Safe and legal abortion: An emerging human right? the long-lasting dispute with state sovereignty in ECHR jurisprudence.’ *Human Rights Law Review*, 15(3), 569-589. s. 569

¹²⁰ CASE OF *A, B AND C v. IRELAND* (Ansökningsnr. 25579/05) STRASBOURG 16 December, punkter 232-238

¹²¹ Cosentino, C. (2015). ‘Safe and legal abortion: An emerging human right? the long-lasting dispute with state sovereignty in ECHR jurisprudence.’ *Human Rights Law Review*, 15(3), 569-589 s. 569

¹²² ‘Diversity and European Human Rights: Rewriting Judgments of the ECHR’, edited by Eva Brems, Cambridge University Press, 2012. ProQuest Ebook Central, s. 95

¹²³ Cosentino, C. (2015). ‘Safe and legal abortion: An emerging human right? the long-lasting dispute with state sovereignty in ECHR jurisprudence.’ *Human Rights Law Review*, 15(3), 569-589 s. 572

4. Förenta nationerna i förhållandet till kriminaliserandet av abort

4.1 Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW)

Konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) kom till år 1979 men konventionen trädde i kraft några år senare, år 1981. Målet är att alla stater som antagit konventionen ska se till att alla, vare sig man eller kvinna har samma rättigheter och att all diskriminering som är riktad mot kvinnor skall elimineras. CEDAW är en av de mest undertecknade konventionerna men konventionen har också de flesta reservationerna. Stater har gjort reservationer mot främst reproduktiv hälsa, sexualitet, barnafödande och mot rätten att bestämma över sin kropp.¹²⁴ Dessa är alla relevanta för frågan om rätten till abort. Ett stort problem är med andra ord det stora antalet reservationer mot CEDAW. Konventionen tillåter reservationer mot vilken artikel som helst så länge reservationen inte bryter mot de huvudsakliga målen. Detta är intressant med tanke på att flera andra internationella traktat har specifika regler för hur och var stater har rätt att göra reservationer. Att stater fritt kan göra reservationer så länge de följer det huvudsakliga målen kan dessutom vara svårt eftersom det inte finns något bra sätt att ta reda på om en reservation faktiskt bryter mot de huvudsakliga målen. Stater har gjort reservationer mot artiklar om förbud mot diskriminering mot kvinnor vilket ju är ett av de största målen med CEDAW. En anledning till att det tillåts göra reservationer är att det kan ses som bättre med reservationer än att stater inte alls ratificerar CEDAW och att de stater som gör reservationer tar sin plikt gällande att följa allt det andra seriöst.¹²⁵

CEDAW har 30 artiklar och några av dem kan ses som relevanta för rätten till abort. Artikel 12 säger att ”Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att avskaffa diskriminering av kvinnor när det gäller hälsovård för att, med jämställdheten mellan män och kvinnor som grund, säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård, inklusive sådan som avser familjeplanering.”¹²⁶ Att familjeplanering nämns här är av stor betydelse. Även artikel 14 (2b) säger att kvinnor skall ha rätt till hälsovårdsinrättningar, information, rådgivning samt tjänster

¹²⁴ UN Women Sverige, ‘Kvinnokonventionen’ <<https://www.unwomen.se/kvinnokonventionen/>> läst 27 oktober 2022

¹²⁵ Hunt, K., & Gruszczynski, M. (2019). ‘The Ratification of CEDAW and the Liberalization of Abortion Laws.’ *Politics & Gender*, 15(4), (2019)722-745. doi:10.1017/S1743923X18000442 s. 728- 729

¹²⁶ Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) (Antagen 18 december 1979, trätt i kraft 3 september 1981) A/RES/34/180, 1979 UNTS 1249, FördrS 67-68/1986 art. 12

inom familjeplanering, vilket påminner om artikel 12.¹²⁷ Artikel 16 (1e) säger att: ”lika rätt att fritt och under ansvar bestämma om antalet barn och tidrymden mellan havandeskapen samt att få tillgång till upplysning och utbildning liksom till de medel som erfordras för att kunna utöva denna rätt.”¹²⁸ På basen av artiklarna går att anta att kvinnor har rätt till information om abort så att de själva kan avgöra om och hur många barn de vill ha.

Det finns olika synpunkter för om CEDAW är ett effektivt instrument eftersom det är en sak att ratificera och en annan att faktiskt följa de skyldigheter som kommer genom ratificeringen. Många tycker därför att traktat överlag kan vara relativt begränsade när det kommer till att åstadkomma det man tänkt med traktaten. Många anser dock att CEDAW sätter både press på stater för att skydda kvinnors rättigheter och hjälper till att förbättra normer och förhållanden för kvinnor runtom i världen och att CEDAW åtminstone sprider budskapet om rättigheterna. Speciellt kvinnors sociala, politiska och ekonomiska rättigheter sägs ha blivit bättre tack vare CEDAW. Det finns dessutom flera studier som visar att mycket har uppnåtts med hjälp av CEDAW och att det i det långa loppet kommer många positiva effekter.¹²⁹ Konventionen har också väldigt länge belyst problematiken med att kriminalisera abort. Redan år 1999 gav CEDAW kommittén ut rekommendationer där kommittén rekommenderade att stater bl.a. ska ändra lagar som kriminaliserar av abort för att få bort straff till följd av abort.¹³⁰

CEDAW har tre mekanismer som ska användas för att verkställa traktatet. Den ena mekanismen består av rapporter som medlemsstaterna bör lämna in vart fjärde år. Dessa rapporter ska innehålla information om hur stater har genomfört sina skyldigheter eller rekommendationer. En annan mekanism är det fakultativa protokollet om enskild klagorätt till CEDAW. Protokollet gör det möjligt för privatpersoner att anklaga stater för brott mot konventionen. Den tredje mekanismen tillåter stater att ifrågasätta varandra, detta genom CEDAW artikel 29.¹³¹ På samma sätt som ECHR inte specifikt nämner en rätt till abort gör inte CEDAW det heller. Artikel 16.1(e) tolkas dock ofta som att den ger rätt till abort även om abort inte specifikt nämns

¹²⁷ Ibid. Artikel 14 (2b)

¹²⁸ Ibid. Artikel 16 (1e)

¹²⁹ Hunt, K., & Gruszczynski, M. (2019). ‘The Ratification of CEDAW and the Liberalization of Abortion Laws.’ *Politics & Gender*, 15(4), (2019)722-745. doi:10.1017/S1743923X18000442 s.724- 726

¹³⁰ Report of the Committee on the elimination of discrimination against women, Supplement No. 38 (A/54/38/Rev.1) 1999 s. 7

¹³¹ Ibid. s. 728

i artikeln. Flera reservationer är gjorda mot just denna artikel på grund av att stater vill fortsätta med att förbjuda abort eller åtminstone hålla kvar strikta restriktioner.¹³²

4.2 CEDAW:s syn på kriminalisering av abort

År 2010 hade FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW kommittén) fått flera klagomål gällande Storbritannien och Nordirland vad gäller allvarliga och systematiska brott på grund av deras väldigt begränsade möjligheter till att få göra en abort. Dessa klagomål eller anklagelser hade gjorts av olika organisationer. Detta klagomål är av ytterst stor betydelse för kriminaliserandet av abort eftersom anklagelserna var riktade mot Nordirlands kriminaliserande av abort. Organisationerna klagade att det i Nordirland är kriminaliserat och straffbart med livstidsfängelse för dem som bistår eller utför abort. På grund av detta ansåg organisationerna att Storbritannien hade misslyckats med att skydda rätten till abort, att skydda kvinnor från osäkra aborter som kan sätta kvinnors hälsa i fara samt att staten misslyckats med att behandla olika former av ekonomiska, praktiska och sociala faktorer som kan hindra kvinnor från att göra abort. Enligt klagomålen resulterade Nordirlands lagar till kvinnodiskriminering.¹³³

Några år senare år 2014, svarade Storbritannien på anklagelserna gällande Nordirlands abortlagar. Enligt staten hade inga brott mot dess skyldigheter gjorts eftersom abort är lagligt om det krävs för att rädda kvinnans liv eller om graviditeten har stora konsekvenser för kvinnans fysiska eller psykiska hälsa. I svaret hänvisades också till att det är mycket sällsynt med åtal även om det är kriminaliserat att utföra abort samt att kvinnor som önskar göra abort kan åka utanför Nordirland och göra det men då står de själva för alla kostnader. Följande år tog CEDAW kommittén reda på om Storbritannien hade gjort något åt sin rekommendation om att avkriminalisera abort men det hade Storbritannien inte gjort. Storbritannien hade också endast delvis implementerat rekommendationen om att göra det möjligt att utföra laglig abort under flera olika omständigheter och inte enbart då hälsan eller livet var i stor fara. CEDAW

¹³² Ibid. s.730

¹³³ FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor, 'Inquiry concerning the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women' CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) s.1 punkter 1-3

kommittén kom fram till att anklagelserna mot Storbritannien behövde behandlas eftersom anklagelserna ansågs tyda på allvarliga kränkningar mot CEDAW.¹³⁴

CEDAW kommittén fann att anvisningarna för hur och när en abort var tillåten var väldigt bristfälliga och att även sjukvårdpersonal riskerade livstidsfängelse om de hjälpte och medverkade till en abort. CEDAW kommittén fann under sina undersökningar att det var nästan omöjligt att genomföra en abort i Nordirland på grund av väldigt begränsade tillfällen och oklara regler för när det faktiskt var lagligt att genomföra en abort. Även arbetsmiljöer där det fanns till exempel hot om åtal och att det var tillåtet för demonstranter att trakassera kvinnor som sökte om att få göra abort ansågs göra det rätt så omöjligt att göra abort. Under undersökningen konstaterades också att kriminaliserandet av abort leder till att kvinnor som blivit gravida genom våldtäkt själva riskerar att behandlas som kriminella och att kvinnor därför inte vågar anmäla eftersom de är rädda för att själva bestraffas hårdare än gärningsmannen.¹³⁵

CEDAW kommittén ansåg att Nordirlands ramverk för kriminaliserandet av abort leder till att kvinnors val gällande sin egen hälsa berövas. Både den fysiska och psykiska hälsan lider av att kvinnorna antingen måste föda ett oönskat barn eller resa långa vägar för att göra en abort och inte våga berätta för någon när de kommer tillbaka eftersom de är rädda för vad som kommer att hända om någon får reda på vad de gjort. Att kvinnor åker i väg och gör abort utan att sedan berätta för någon om det blir komplikationer kan leda till farliga situationer för kvinnorna. Den dåliga tillgången till information och andra tjänster som behövs för att kunna garantera rättigheterna gällande den reproduktiva hälsan och de stränga abortlagarna resulterar i att kvinnor inte kan utnyttja sin rätt till att bestämma hur många barn de vill ha samt när de vill ha barnen. Kommittén konstaterar att abort är ett väldigt moraliskt problem i Nordirland och att moralen anses vara viktigare än till exempel rätten till hälsa. Kriminaliserandet av abort leder till stigma och att kvinnor känner skam och att de inte kan utnyttja sin rätt till privatliv och att bestämma själv. Kriminaliserandet av abort sågs också som diskriminering mot kvinnor genom att kränka jämställdheten mellan kvinnor och män.¹³⁶

¹³⁴ Ibid. s. 2 punkter 5-6

¹³⁵ CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) Punkt 14, 20, 38

¹³⁶ Ibid. punkt 30, 42, 47, 50- 51, 59

CEDAW Kommittén sammanfattade att kriminaliserandet av abort leder till socioekonomisk splittring i tillgång till reproduktiva tjänster för att kriminaliserandet av abort tvingar kvinnor att antingen söka hjälp någon annanstans, att genomföra en graviditet som kvinnan kanske inte skulle ha råd med eller att göra en olaglig och osäker abort som kan resultera i konsekvenser för hälsan. Att kvinnor tvingas föda oönskade barn leder till negativa ekonomiska konsekvenser på lång sikt eftersom det oftast är dem som redan är fattiga och utsatta som inte har möjlighet att åka utomlands för att göra en abort. Att kriminalisera abort med några undantag leder också till att läkare inte vågar ta risken att erbjuda abort även om kvinnor skulle ha rätt till en abort, för att de är rädda att bestraffas. Undersökning visade att kvinnor som åker utomlands för att utföra en laglig abort inte har tillgång till någon vård efter aborten i Nordirland, även om detta påstås enligt myndigheterna i landet.¹³⁷

Kommittén hittade flera brott mot CEDAW. Brott hittades mot artikel 1 och 2 tillsammans med artiklarna 5, 12 och 16. Brott mot dessa artiklar ansågs ha skett på grund att Nordirland har orsakat könsbaserat våld mot kvinnor genom sina strafflagar som drabbar kvinnor betydligt mer än män. På grund av strafflagarna har kvinnor dessutom utsatts för omänsklig, grym och förnedrande behandling. Brott mot artikel 12 skedde på grund av att kvinnor i Nordirland inte hade haft möjlighet att njuta av sin rätt till hälsa. Detta på grund av lagar som kriminaliserar abort och straffa de kvinnor och sjukpersonal som utför abort. Brott mot artiklarna 2, 12 och 16 ansågs ha skett på grund av att Nordirland inte tillåter kvinnor att själva bestämma när och hur många barn de vill ha och för att kvinnor inte har tillgång till information som skulle bidra till att kvinnor kunde utnyttja sina rättigheter. Artiklarna 2, 12, 14(2) b och 16(1)e ansågs brutna genom att utsatta kvinnor drabbats extra hårt på grund av att de inte har möjlighet att resa för att göra abort, vilket leder till diskriminering mot redan utsatta kvinnor. Stereotypen att kvinnors roll är att bli mammor sågs också som diskriminering mot kvinnor och därmed ett brott mot artikel 5 tillsammans med artiklarna 1 och 2. Brott mot artiklarna 10 och 12 hittades genom att Nordirland inte förhindrar protester utanför kliniker när kvinnor försöker få information om frågor gällande den reproduktiva hälsan. Kommittén hittade ytterligare ett brott mot artikel 10 (h) genom att Nordirland inte erbjudit sexualundervisning som skulle lära ut användning av preventivmedel, information om säker abort samt vård efter abort.¹³⁸

¹³⁷ Ibid. punkt 64, 66-67, 69

¹³⁸ CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) Punkter. 72, 74, 76

En stor del av brotten sågs av kommittén som allvarliga. De allvarliga brotten ansågs på grund av att Nordirlands strafflag tvingar kvinnor att genomgå graviditeter även om fostret är mycket sjukt eller i fall av våldtäkt och incest. Att kvinnor måste genomgå graviditeter även i dessa situationer orsakar både psykiska och fysiska konsekvenser för kvinnor och därmed även könsbaserat våld. Kommittén gav flera rekommendationer till Nordirland, bland annat att ta bort straff mot kvinnor och sjukvårdspersonal för abort. Att göra abort lagligt på flera grunder som vid våldtäkt, incest, vid fostermissbildningar och vid fara för kvinnans hälsa. Ta till åtgärder för att avbryta arresteringar, åtal och utredningar för abort och skapa en mekanism för att förbättra kvinnornas rättigheter. Rekommendationer gjordes även gällande tjänster för den reproduktiva hälsan. Dessa rekommendationer handlade om att Nordirland borde erbjuda tjänster som alla har råd med. Dessa tjänster skulle vara tillgång till abort samt eftervård, information och tillgång till olika typer av preventivmedel. Några andra rekommendationer var att sprida kunskap om tjänster gällande den reproduktiva hälsan och skapa utbildning som är åldersanpassad för att kunna lära ut alla rättigheter och all information gällande den reproduktiva hälsan till alla. En rekommendation gällde också skyddandet av kvinnor gällande trakasserier.¹³⁹

Det kan vara aningen svårt att veta hur mycket rekommendationerna påverkar Nordirlands bestämmelser gällande abort eftersom beslutet kom för endast fyra år sedan. Beslutet bevisar dock att CEDAW har flera olika sätt på vilket konventionen kan användas till att utmana abortlagar hos enskilda stater.¹⁴⁰ Detta beslut är av mycket stor betydelse för kvinnornas rättighet till abort och framför allt mot kriminaliserandet av abort eftersom kommittén hittade brott mot många olika artiklar i konventionen. På basen av beslutet verkar CEDAW kommittén vara av den åsikten att kriminaliserandet av abort både bryter mot kvinnornas rättigheter och diskriminerar kvinnor.

4.3 L.C. v. Peru

FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW Kommittén) har även avgjort andra kända fall som berör rätten till abort. I detta kapitel diskuteras ett av

¹³⁹ CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) Punkt 83, 85, 86

¹⁴⁰ Hunt, K., & Gruszczynski, M. (2019). 'The Ratification of CEDAW and the Liberalization of Abortion Laws.' *Politics & Gender*, 15(4), (2019)722-745. doi:10.1017/S1743923X18000442 s. 730

dess fall. Ett känt fall som CEDAW kommittén har bedömt gällande rätten till abort är fallet *L.C mot Peru* som dessutom var det första fallet som direkt berörde abort som behandlats av kommittén.¹⁴¹ Den sökande i fallet är offrets mamma som klagade att hennes dotter kallad L.C hade blivit ett offer av brott som Peru hade gjort. Den sökande klagade gällande brott mot artiklarna 1, 2 c och f, 3, 5, 12 samt artikel 16 e.¹⁴² L.C blev redan som 11 årig sexuellt utnyttjad och då hon var 13 år gammal blev hon gravid. Hennes omständigheter resulterade i ett självmordsförsök och depression. Efter försöket till självmord togs L.C till sjukhus där hon fick olika diagnoser och sågs ha risk för permanent funktionsnedsättning.¹⁴³ L.C behövde göra en akut operation och fick en tid för detta för att förhindra hennes skador från att bli värre.¹⁴⁴ Under en psykologisk utredning berättade L.C att hon hade försökt göra självmord på grund av att hon blivit utnyttjad och trodde att hon var gravid. L.C fick göra en undersökning och fick reda på att hon faktiskt var gravid.¹⁴⁵ När L.C skulle opereras fick hon reda på att hennes operation hade skjutits upp och att läkaren som skulle utföra den ville tala med henne. L.C:s operation hade blivit uppskjuten på grund av att hon var gravid. L.C fick heller ingen medicin mot hennes depression på grund av hennes graviditet.¹⁴⁶

Den sökande kom tillsammans med dottern fram till att en abort var nödvändig eftersom den viktiga operationen inte kunde utföras så länge dottern var gravid. De ansökte om att få göra en laglig abort.¹⁴⁷ Sjukhusmyndigheterna dröjde ut på att svara på den sökandes begäran till att få göra en abort. På grund av detta tog den sökande kontakt till en icke statlig organisation som uppmärksammade den sökandes situation. Sjukhusmyndigheterna godkände inte den sökandes begäran till att få göra en abort på grund av att de ansåg att den gravidas liv inte var hotat. Detta beslut fick den sökande efter att ha behövt vänta i 42 dagar.¹⁴⁸ När dottern redan var gravid i vecka 16 gjorde de sökande en överklagan till den medicinska nämnden för sjukhuset eftersom det fanns stor risk för både L.C:s psykiska och fysiska hälsa.¹⁴⁹ Efter detta hade L.C ett missfall.

¹⁴¹ Ngwena, C. (2013). 'A Commentary on LC v Peru: The CEDAW Committee's First Decision on Abortion.' *Journal of African Law*, 57(2), 310-324. doi:10.1017/S0021855313000107 s. 1,15

¹⁴² FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor, Communication No. 22/2009 CEDAW/C/50/D/22/2009 (25 November 2011) L.C. v. Peru s. 2 punkt 1

¹⁴³ Ibid. Punkt 2.1

¹⁴⁴ L.C v. Peru CEDAW/C/50/D/22/2009 (25 November 2011) Punkt 2.2

¹⁴⁵ Ibid. Punkt 2.3

¹⁴⁶ Ibid. Punkt 2.4

¹⁴⁷ Ibid. Punkt 2.5

¹⁴⁸ Ibid. Punkt 2.6

¹⁴⁹ Ibid. Punkt 2.8

Sjukhusets medicinska nämnds svar kom därefter och de hade bestämt att de inte tänker avbryta L.C:s graviditet.¹⁵⁰ Eftersom L.C inte längre var gravid på grund av missfallet, kunde hon nu 3,5 månad senare göra operationen. Efter operationen behövde L.C intensiv rehabilitation och terapi men rehabilitationen började först 4 månader efter operationen.¹⁵¹ Efter två månader av rehabilitering hade familjen inte längre råd att betala för den och L.C blev paralyserad från nacken och kunde inte gå i skola samt behövde konstant hjälp från sin familj. Detta ledde till att L.C:s mamma inte kunde jobba och att hennes bröder istället måste sluta gå i skolan och börja arbeta.¹⁵²

Den sökande hävdade att L.C:s rätt till hälsa, ett värdigt liv samt att inte bli diskriminerad gällande tillgång till vård, inte hade uppfyllts av Peru. De hävdade också att Peru inte uppfyllt skyldigheterna då flickan inte blivit erbjuden den vård hon skulle ha behövt på grund av att hon är en kvinna. Dessutom var flickan endast 13 år gammal.¹⁵³ Som nämndes tidigare klagade den sökande på brott mot artiklarna 1, 2 c och f, 3, 5, 12 samt artikel 16 e i CEDAW. Den sökande klagade också att andra rättigheter utöver CEDAW hade brutits. De ansåg att rätten till liv och att vara fri från omänsklig, förnedrande och grym behandling hade brutits genom att L.C hade blivit diskriminerad i och med hennes bristfälliga tillgång till sjukvård.¹⁵⁴

Bland annat Artikel 5 sågs bruten av den sökande på grund av att L.C:s tillgång till nödvändig sjukvård hindrades genom en oönskad graviditet där hennes roll som stereotypisk kvinna och att fungera som en föderska gick före hennes rätt till liv, hälsa och ett värdigt liv. Ett brott mot artikel 12 ansågs på grund av att graviditeten var ett hot för L.C:s fysiska och psykiska hälsa. På grund av att L.C inte hade rätt att bestämma hur många barn hon ville ha ansågs artikel 16 e vara bruten enligt den sökande.¹⁵⁵ Brott mot artiklarna 2 f, 3, 5, 12 och 16 e hade enligt den sökande skett på grund av att Peru inte tagit till administrativa, rättsliga och lagstiftande åtgärder för att uppfylla rätten till hälsa på ett jämlikt sätt och därmed möjliggjort förhindrandet av nödvändig sjukvård.¹⁵⁶

¹⁵⁰ Ibid. Punkt 2.9

¹⁵¹ Ibid. Punkt 2.10

¹⁵² Ibid. Punkt 2.11

¹⁵³ L.C v. Peru CEDAW/C/50/D/22/2009 (25 november 2011) Punkt 3.1

¹⁵⁴ Ibid. Punkt 3.4

¹⁵⁵ Ibid. Punkt 8.10

¹⁵⁶ Ibid. Punkt 3.3

CEDAW Kommittén ansåg att L.C inte hade tillräcklig tillgång till sjukvård som skulle ha krävts i hennes tillstånd som gravid samt för hennes psykiska och fysiska hälsa.¹⁵⁷ Gällande eventuellt brott för att Peru inte tagit till administrativa, rättsliga och lagstiftande åtgärder för att garantera rätt till hälsa på ett jämlikt sätt ansåg Kommittén att stater har en skyldighet under artikel 2 och 3 att vidta åtgärder för att eliminera lagar som diskriminerar kvinnor.¹⁵⁸ Kommittén ansåg också att eftersom terapeutisk abort är lagligt i Peru måste en rättslig ram skapas för att rättigheten faktiskt ska kunna utnyttjas av kvinnor och för att sjukvårdpersonal ska kunna utföra abort. Den rättsliga ramen måste bestå av en mekanism som gör det lätt och snabbt att fatta beslut gällande abort. För att ett beslut ska kunna tas behöver den gravidas åsikt tas i beaktande, det måste finnas ett sätt att klaga över beslutet och beslutet måste ha en vettig motivering.¹⁵⁹ Peru blev ombedd att förnya dess lagar för att skapa en sådan mekanism så att liknande inte händer i framtiden. Kommittén ansåg också att lagarna borde förnyas så att det inte är ett brott att göra abort i fall av våldtäkt eller sexuellt våld.¹⁶⁰ Eftersom L.C inte hade möjlighet till att använda en sådan mekanism ansåg Kommittén att det skett ett brott mot artiklarna 2 c och f i CEDAW.¹⁶¹ Kommittén ansåg att Peru måste se till att konventionen speciellt när det gäller reproduktiv hälsa skall vara känd inom sjukvården. Detta kunde uppnås genom skolning som skulle kunna ändra attityden gentemot kvinnor som söker hjälp gällande den reproduktiva hälsan.¹⁶²

Gällande L.C beslöt kommittén att Peru inte har följt sina skyldigheter och att det därför skett ett brott mot artiklarna 2 c och f, 3, 5 och 12 tillsammans med artikel 1. Kommitténs rekommendationer till Peru var att staten måste kompensera för alla moraliska och materiella skador samt åtgärda L.C:s rehabilitering så att hon kan ha den bästa möjliga livskvaliteten.¹⁶³ Kommittén begärde att Peru inom sex månader ger ett skriftligt svar med information om Peru följt rekommendationerna.¹⁶⁴

Innan detta rättsfall, har även ett liknande fall bedömts av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter (MR-kommittén). Fallet *K.L mot Peru* behandlas senare i kapitlet under ICCPR. Vad

¹⁵⁷ Ibid. Punkt 8.15

¹⁵⁸ Ibid. Punkt 8.16

¹⁵⁹ L.C v. Peru CEDAW/C/50/D/22/2009 (25 november 2011) Punkt 8.17

¹⁶⁰ Ibid. Punkt 9.2 a, c

¹⁶¹ Ibid. Punkt 8.17

¹⁶² Ibid. Punkt 9.2 b

¹⁶³ Ibid. Punkter 9 0ch 9.1

¹⁶⁴ Ibid. Punkt 10

som är relevant just nu är att fallet *L.C mot Peru* förstärker bedömningen som MR-kommittén gjorde cirka fem år tidigare. Som bl.a. Eszter Kismödi skriver i sin artikel¹⁶⁵ förstärker CEDAW kommitténs beslut MR-kommitténs bedömning av *K.L mot Peru* genom att lyfta fram att stater som tillåter abort måste se till att kvinnor faktiskt har tillgång till det. En annan sak som är av stor vikt i fallet L.C är att laglig abort ses som en fråga gällande icke diskriminering gentemot kvinnor samt att MR-kommittén ger krav för hur stater kan garantera abort.¹⁶⁶ Att CEDAW kommittén bedömde fallet på detta sätt har stor betydelse för internationell rättspraxis eftersom beslutet kräver att kvinnors reproduktiva rättigheter och jämställdhet samt icke diskriminering skyddas av staterna. Fallet *L.C mot Peru* kan också ses som mycket viktigt för att det belyser att den psykiska hälsan är lika viktig som den fysiska då abort är tillåtet på grund av kvinnans hälsa.¹⁶⁷

L.C mot Peru förstärker också tanken att lagar som tillåter abort utan att vara implementerade eller om de är okända eller oklara för både dem som vill göra abort och den personalen som skulle utföra aborten bryter mot mänskliga rättigheter. Detta betyder alltså att endast lagar som tillåter abort inte är tillräckligt för att garantera de mänskliga rättigheterna utan att lagarna även måste vara lätt förståeliga av både personal och de kvinnor som berörs av rättigheten. Det går i princip att säga att medborgare som inte känner till att det finns lagar som stöder att göra abort i vissa fall resulterar i en situation som är lika som att det vore olagligt att göra abort. Detta på grund av att sjukvårdspersonal inte vågar utföra eller tillåta abort då de är osäkra på lagarna och rädda för att bestraffas om de missförstått reglerna.¹⁶⁸ CEDAW kommitténs beslut kan nog sägas vara en av dess viktigaste gällande rätten till abort och hur rätten sedan kunnat utvecklats.

4.4 Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) i förhållande till kriminaliserandet av abort

En annan av Förenta nationernas konventioner är den Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR). Denna konvention behandlar heller

¹⁶⁵ Se artikel: Eszter Kismödi, Judith Bueno de Mesquita, Ximena Andiön Ibañez, Rajat Khosla & Lilian Sepúlveda(2012) 'Human rights accountability for maternal death and failure to provide safe, legal abortion: the significance of two ground-breaking CEDAW decisions', *Reproductive Health Matters*, 20:39, 31-39, DOI: 10.1016/S0968-8080(12)39610-9 s.34

¹⁶⁶ Ibid. s. 34

¹⁶⁷ Ngwena, C. (2013). 'A Commentary on LC v Peru: The CEDAW Committee's First Decision on Abortion.' *Journal of African Law*, 57(2), 310-324. doi:10.1017/S0021855313000107 s. 315-316/323

¹⁶⁸ Ibid. s. 11

inte uttryckligen abort i någon av artiklarna¹⁶⁹, vilket i sig själv är ett problem, artikel 12 om rätten till hälsa har dock setts som viktig gällande rätten till den reproduktiva hälsan. Artikel 12 i konventionen kan verka beröra rätten till hälsa på ett ganska allmänt plan. I FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters (Hädanefter kallad kommittén i detta kapitel) allmänna kommentar nummer 22 från år 2016 diskuterades dock även rätten till sexual och reproduktiv hälsa i förhållande till artikel 12 i konventionen. Enligt den allmänna kommentaren är sexuell och reproduktiv hälsa en del av artikel 12.¹⁷⁰ Enligt kommittén hör rätten till sexuell och reproduktiv hälsa ihop med många andra rättigheter. Till exempel leder förnekandet av abort till onödigt mödradödlighet vilket leder till brott mot bland annat rätten till liv och rätten till att inte behöva utsättas för bland annat tortyr eller annan dålig behandling.¹⁷¹

Enligt kommitténs kommentar hör rätten till reproduktiv och sexuell hälsa till rätten för allas tillgång till den bästa möjliga hälsan, både fysiskt och psykiskt.¹⁷² Enligt kommittén måste det även finnas tillgång på tjänster, utrymmen, tränad personal och produkter som uppfyller denna rätt. Med tillgång till produkter betyder bland annat tillgång till medicin som krävs för abort samt för vården efter abort.¹⁷³ Stater får inte vägra att erbjuda dessa tjänster och produkter på basen av sina egna ideologier, praxis eller på grund av samvete och det måste alltid finnas tillräckligt med villig och kunnig personal som kan erbjuda dessa tjänster. Tjänsterna måste även finnas utbredda inom en rimlig räckvidd så att alla har lika möjlighet att använda sig av dem och ingen får diskrimineras eller hindras ifrån att använda dem, detta betyder också att tjänsterna måste vara ekonomiskt möjliga att utnyttja för alla.¹⁷⁴ För att kvinnornas rättigheter ska följas nämns att alla diskriminerande lagar måste ändras eller helt och hållet tas bort. Staterna måste införa åtgärder för att garantera säkra aborter till alla kvinnor som är i behov av det och för att liberalisera stränga abortlagar bör staterna se till att anta både politiska och rättsliga åtgärder.¹⁷⁵

¹⁶⁹ Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR)(Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 3 januari 1976) UNTS 993, FördrS 6/1976.

¹⁷⁰ FN:s ekonomiska och sociala råd, FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter 'General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)' E/C.12/GC/22 (2 May 2016) s. 1

¹⁷¹ E/C.12/GC/22 (2 May 2016) s. 3- 4

¹⁷² Ibid. s. 4 punkt 11

¹⁷³ Ibid. Punkt 12-13

¹⁷⁴ Ibid. Punkt 14- 15 s. 4- 5

¹⁷⁵ Ibid. Punkt 28 s. 7-8

Stater har en skyldighet enligt ICESCR artikel 2 att ta till de största möjliga samt effektivaste och snabbaste åtgärderna för att uppnå de sexuella och reproduktiva rättigheterna. Åtgärderna måste vara genuina, målinriktade och konkreta och får därför inte begränsas till enbart åtgärder som berör lagar och ekonomi. Enligt kommittén förhindrar kriminaliserandet av abort, kvinnors autonomi, rätt till icke diskriminering samt jämställdhet. Även strikta abortlagar leder till samma sak.¹⁷⁶ Under staters skyldighet att respektera måste stater avstå från lagar som kriminaliserar abort. Detta eftersom skyldigheten att respektera kräver att stater inte blandar sig i någons rättigheter gällande den reproduktiva och sexuella hälsan.¹⁷⁷ Kriminaliserandet av abort är ett typiskt brott mot staters skyldighet att respektera.¹⁷⁸

Enligt kommittén har medlemsstaterna några extra viktiga skyldigheter där staterna bör ta till åtgärder för att förhindra osäkra aborter samt att staterna måste erbjuda vård efter abort. Till dessa skyldigheter hör bland annat att staterna måste göra sig av med lagar som kriminaliserar eller hindrar personer från tillgång till information, tjänster, varor samt anläggningar gällande den reproduktiva hälsan. Staterna måste se till att allt detta är av god kvalitet och tillgängligt för alla utan diskriminering. Medlemsstaterna har också en skyldighet att skapa en plan för att förverkliga allting och detta skall göras genom en process som är transparent och granskad. Även köns baserat våld och skadliga metoder skall förbjudas genom lag och tillgång till effektiva rättsmedel skall finnas till hands vid brott mot rättigheter gällande den reproduktiva hälsan.¹⁷⁹

ICESCR behandlar alltså heller inte uttryckligen kriminaliserandet av abort i någon specifik artikel, men kommittén ser ut att ha en klar åsikt om att tillgång till abort är en rättighet inom de reproduktiva rättigheterna inom artikel 12 för rätten till hälsa i konventionen. Även kriminaliserandet av abort diskuterades av kommittén där kommittén bland annat konstaterade att kriminaliserandet av abort är ett brott mot staternas skyldighet att skydda dess medborgare. Därmed kan diskuteras att kriminaliserandet av abort bryter mot konventionen.

Kommittén har också under andra tillfällen kritiserat kriminaliserandet av abort. År 2001 kritiserade Kommittén Nepal på grund av sina strikta abortlagar som kriminaliserade abort.

¹⁷⁶ Ibid. Punkt 33 – 34 s. 9

¹⁷⁷ Ibid. Punkt 40 s. 10

¹⁷⁸ Ibid. Punkt 57 s 14

¹⁷⁹ E/C.12/GC/22 (2 May 2016) Punkt 49 s. 12-13

Abort var till och med kriminaliserat då graviditeten var livshotande för kvinnan vilket kommittén såg som väldigt alarmerande. Kriminaliserandet av abort var enligt kommittén en av anledningarna till den stora mödradödligheten eftersom kriminaliserandet av abort ledde till ett stort antal osäkra aborter. Kommittén betonade också att kvinnornas genomsnittliga livslängd var lägre än männens i Nepal, vilket skyldes på kriminaliserandet av abort.¹⁸⁰

4.5 Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och kriminaliserandet av abort

4.5.1 ICCPR och FN:s kommitté för mänskliga rättigheter

Den Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter ICCPR antogs redan år 1966 av FN:s generalförsamling och trädde i kraft 10 år senare, dvs. år 1976.¹⁸¹ Att det tog 10 år innan konventionen trädde i kraft beror på att det först då var 35 stater som hade bundit sig till konventionen.¹⁸² I dag är så många som 173 länder medlemmar.¹⁸³ FN:s kommitté för mänskliga rättigheter (MR-kommittén) är det organ som ser till att medlemsstaterna följer konventionen.¹⁸⁴ Det är sagt att MR-kommittén är en av de ledande aktörerna när det kommer till att skapa tillgång till abort runtom i världen och att göra abort till en mänsklig rättighet.¹⁸⁵ Enligt artikel 28 i konventionen ska MR-kommittén bestå av 18 medlemmar som väljs ut från olika medlemsstater.¹⁸⁶

MR-kommittén övervakar att staterna följer sina skyldigheter under konventionen. En av de huvudsakliga uppgifterna är att granska rapporter gjorda av de stater som är bundna till

¹⁸⁰FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter: report on the 25th, 26th and 27th sessions, (23 April-11 May 2001, 13-31 August 2001, 12-30 November 2001) No. 2 E/2002/22 E/C.12/2001/17 Punkter 548-549

¹⁸¹ Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, (Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 23 mars 1976) United Nations, Treaty Series, vol. 999

¹⁸² Human Rights Civil and Political Rights: The Human Rights Committee Fact Sheet No. 15 (Rev.1) Url: <<https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-15-rev-1-civil-and-political-rights-human-rights-committee>> s. 3

¹⁸³ United Nations Treaty Collection, status of treaties url: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=_en> läst 2 november 2022

¹⁸⁴ Human Rights Civil and Political Rights: The Human Rights Committee Fact Sheet No. 15 (Rev.1) s. 9

¹⁸⁵ Katarzyna Sękowska-Kozłowska (2018) 'A tough job: recognizing access to abortion as a matter of equality. A commentary on the views of the UN Human Rights Committee in the cases of *Mellet v. Ireland* and *Whelan v. Ireland*', *Reproductive Health Matters*, 26:54, 25-31, DOI: 10.1080/09688080.2018.1542911 s. 25

¹⁸⁶ Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, (Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 23 mars 1976) UNTS 999, FördrS 7-8/1976. art. 28

konventionen. Rapporterna består av information om vad staterna gjort för att följa sina skyldigheter och garantera rättigheterna till sina medborgare. En annan uppgift är att ge kommentarer eller rekommendationer till staterna. Dessa kommentarer skall hjälpa staterna att följa konventionen. MR-kommittén kan också behandla klagomål gjorda av stater mot andra stater, när någon stat anser att en annan stat inte lever upp till konventionen. En stor del av MR-kommitténs arbete består också av att behandla individuella klagomål gjorda under det fakultativa protokollet under konventionen. Individer kan till exempel klaga att deras rättigheter inte följs av staterna. En av de största styrkorna för MR-kommittén anses vara att kommittén representerar en mycket global röst genom medlemmar från många olika länder.¹⁸⁷ Konventionen innehåller många artiklar som kunde tyckas vara relevanta för rätten till abort. Dessa rättigheter är till exempel artikel 6 rätten till liv, artikel 7 rätten att inte behöva utsättas för tortyr, artikel 9 rätten till frihet och säkerhet, artikel 17 gällande rätten till privatliv och artikel 24 gällande barnens rättigheter.¹⁸⁸

4.5.2 ICCPR Artikel 6 om rätten till liv i förhållande till abort

Artikel 6 om rätten till liv är rätt så lång. Punkt 1 lyder såhär: 1. "Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life."¹⁸⁹ De andra 5 punkterna i artikeln behandlar främst dödsstraff och folkmord och ingen av punkterna behandlar direkt något som verkar relevant för rätten till abort förutom att alla har rätt till liv. I den allmänna kommentaren nummer 36 från år 2018 har MR-kommittén gått djupare in på artikel 6 och dess innebörd. Enligt MR-kommittén har medlemsstaterna en skyldighet genom artikel 6 att skydda individer mot förutsebara hot och livsfarliga situationer. Även om en sådan situation inte slutar i ett dödsfall kan stater ändå bryta mot artikel 6 om de inte skyddat medborgarna från sådana farliga situationer som kunde ha slutat illa.¹⁹⁰

Den allmänna kommentaren nummer 36 tar direkt fasta på abort. Enligt kommittén får lagar gällande abort inte bryta mot rätten till den gravidas liv eller bryta mot några andra rättigheter i konventionen. Detta betyder att även om stater kan reglera rätten till abort får dessa regler inte

¹⁸⁷ Human Rights Civil and Political Rights: The Human Rights Committee Fact Sheet No. 15 (Rev.1) s. 14 – 15

¹⁸⁸ Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, ICCPR (Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 23 mars 1976) UNTS 999, FördrS 7-8/1976.

¹⁸⁹ Ibid. art 6 punkt. 1

¹⁹⁰ FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life* CCPR/C/GC/36 (30 oktober 2018) s. 2 punkter 7-8

vara ett hinder för de gravidas rättigheter, och begränsningar gällande abort får inte orsaka någon smärta för den gravida, varken psykiskt eller fysiskt. Begränsningarna får heller inte störa de gravidas rätt till privatliv eller på något sätt diskriminera de som är gravida. Bestämmelser som berör tillgången till abort får inte tvinga de gravida att göra osäkra aborter. Detta betyder att medlemsstaterna inte får bestraffa dem som väljer att göra abort. Med andra ord är MR-kommittén av den åsikten att kriminaliserandet av abort inte är tillåtet enligt konventionen och artikel 6.¹⁹¹

Stater har också en skyldighet att erbjuda undervisning inom den reproduktiva hälsan så att folket har rätt att känna till sina möjligheter och rättigheter gällande den reproduktiva hälsan. Målet med att lära ut är att också kunna minska på stigman gällande alla dem som vill göra abort och på det sättet underlätta för dem. Tillgång till laglig och säker abort är nödvändigt när den gravidas hälsa eller liv är i fara och då graviditeten skulle orsaka lidande för den gravida. Detta indikerar att om en kvinna blir gravid till följd av till exempel våldtäkt, skall hon alltid ha tillgång till laglig och säker abort för att kunna undvika lidande hos henne själv. Förutom att staterna måste erbjuda laglig och säker abort i dessa situationer behöver de också erbjuda vård som kan krävas efter en abort. Om det finns några hinder för att gravida kvinnor ska kunna utnyttja sin rätt till laglig och säker abort, har staterna en skyldighet att göra sig av med dessa hinder. Detta betyder att staterna har ett ansvar att se till att också individuella läkare inte utgör något hinder för att göra abort när det finns en rätt för detta.¹⁹² På basen av den allmänna kommentaren är det klart var Kommittén står och vad rätten till liv innebär i förhållandet till aborträtten. Att kriminalisera abort och bestraffa kvinnor som gör abort är helt klart ett brott mot artikel 6 i konventionen. Fostrets rätt till liv diskuterades inte över huvud taget vilket stöder argumentet att den gravidas rätt till liv går före fostrets eller den oföddas.

En intressant sak att tillägga är att det till en början fanns ett förslag eller en utkastversion till konventionen där artikel 7 som då omfattade rätten till liv skulle ha kunnat lyda såhär: "Every one has the right to life and bodily integrity from the moment of conception, regardless of physical or mental condition, to liberty and security of person."¹⁹³ Skulle detta ha godkänts

¹⁹¹Ibid punkt. 8 s. 2

¹⁹² FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life* CCPR/C/GC/36 (30 oktober 2018) s. 2 punkt 8

¹⁹³ FN:s ekonomiska och sociala råd, UN Doc. E/CN.4/21 (1 juli 1947) DRAFTING COMMITTEE ON AN INTERNATIONAL BILL OF HUMAN RIGHTS, FIRST SESSION, REPORT OF THE DRAFTING COMMITTEE TO THE COMMISSION ON HUMAN RIGHTS s. 74

hade rätten till liv i förhållandet till rätten till abort kunnat se rätt så annorlunda ut. Förslaget godkändes dock inte.

4.6 MR-kommitténs rättspraxis gällande abort

4.6.1 Fallet K.L. mot Peru (2005)

MR-kommittén har behandlat några rättsfall där oönskade graviditeter, där abort inte varit tillåtet har setts som psykiskt lidande och brott mot ICCPR.¹⁹⁴ Ett av dessa fall är K.L mot Peru. Fallet handlade om den sökande, 17 åriga Karen Huamán som påstod att Peru hade brutit mot artiklarna 2,3,6,7,17,24 och 26 i ICCPR. Karen hade blivit gravid och hon fick information från en läkare om att allt inte låg rätt till för fostret och att hennes liv därför var i fara om hon skulle fortsätta med graviditeten. Hon blev även rekommenderad att göra abort vilket Karen också bestämde sig för att hon ville göra. Innan Karen fick göra abort krävdes dock ett lov från sjukhusets direktör vilket hon inte fick. Enligt direktören skulle aborten vara straffbar med upp till tre månaders fängelse enligt artikel 120 i brottsbalken vid fall då fostret antagligen skulle lida av psykiska eller fysiska defekter som sågs allvarliga. Direktören hävdade också till att abort endast var tillåtet då det var det enda alternativet för att rädda den gravidas liv eller för att undvika permanent skada hos den gravida. En socialarbetare bedömde situationen och ansåg att en abort var det rätta i fallet eftersom graviditeten orsakade oro för den gravida och hennes familj. Även en psykiater gjorde en rapport över situationen och ansåg att situationen orsakade att den gravida hamnade i depression eftersom den gravida visste att barnet inte skulle kunna överleva men ändå tvingades fortsätta med graviditeten. Den sökande födde en flicka som överlevde i 4 dagar och under de dagarna tvingades hon amma dottern. Den sökande fick en svår depression efter allt detta.¹⁹⁵

Den sökande påstod att det skett ett brott mot ICCPR artikel 2 på grund av att Peru inte lyckats garantera rättigheten och därmed inte uppfyllt skyldigheten att garantera utövandet av artikel 2 under konventionen. Enligt den sökande borde Peru ha möjliggjort ett undantag vid

¹⁹⁴ Sifris, R. (2013). *Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074749> s. 68-69

¹⁹⁵ K.L v Peru CCPR/C/85/D/1153/2003 (22 november 2005) HUMAN RIGHTS COMMITTEE Eighty-fifth session, Communication No. 1153/2003 ICCPR s. 4 – 5 punkt 1, 2.1- 2.6 <https://www.escr-net.org/sites/default/files/caselaw/decision_0.pdf>

kriminaliserandet av abort när den gravidas psykiska och fysiska hälsa var i fara. Den sökande ansåg också att Peru borde ha reagerat på att flera läkare och andra relevanta personer ansåg att den sökande borde ha haft rätt till att göra en abort. Brott mot artikel 3 ansåg den sökande att hade skett genom diskriminering. Den sökande hävdade att hon blivit diskriminerad genom hennes dåliga tillgång till sjukvård eftersom hennes behov till sjukvård ignorerades på grund av att hon var en kvinna. Detta ansågs eftersom abort är något som endast är relevant för kvinnor. Hon hävdade också att diskriminering hade skett i utövandet av hennes rättigheter då fördomar och sociala attityder hade orsakat att hon inte fick göra en abort som hon hade haft rätt till. Sist men inte minst hävdade den sökande att hon diskriminerats genom tillgången till domstol. Hon hävdade att tjänstemän hade fördomar gällande kvinnor och att det inte fanns några lämpliga rättsmedel som hon kunde ha använt för att få utnyttja sin rätt till laglig abort.¹⁹⁶

Den sökande hävdade att ett brott mot artikel 6, vilket är artikeln om rätt till liv hade gjorts. Detta på grund av att hennes situation orsakade både psykiska och fysiska hälsoproblem. Ett brott mot artikel 7 ansågs ha inträffat för att den sökande hade tvingats genomgå en graviditet som enligt henne orsakade omänsklig och grym behandling eftersom hon var medveten om att hennes dotter inte hade någon chans att leva och för att hon ändå tvingades se sin lidande dotter. Hon påpekade också att psykiskt lidande vilket hon själv upplevt har av kommittén ansetts gälla under artikel 7 och att detta skydd anses extra viktigt när det gäller minderåriga, vilket flickan i fallet var.¹⁹⁷

Den sökande klagade att hennes rättigheter under artikel 17 i konventionen hade brutits eftersom artikeln skyddar kvinnornas egna val gällande deras kroppar och reproduktiva hälsa. Den sökande hävdade att Peru tog ifrån hennes rätt eftersom staten bestämde vad den sökande måste göra med hennes egen kropp och därmed bröt hennes rätt till privatliv och att bestämma själv över hennes egen kropp. Ett brott mot artikel 24 hävdades på grund av att flickans vårdbehov inte tagits i beaktande även fast hon var en tonåring. Hon ansåg att hennes hälsa inte hade tagits i beaktande av hälsomyndigheterna eftersom de vägrade utföra en abort. Artikel 26 ansågs ha blivit brutet genom att Peru inte tillät en abort och därför inte skyddat den sökande under artikel 26 i konventionen. Artikel 26 innebär lika skydd för alla, vilket i sin tur betyder att vissa personer i vissa situationer behöver ett särskilt skydd för att kunna garantera detta

¹⁹⁶ Ibid. s. 5 punkt 3.1- 3.2

¹⁹⁷ K.L v. Peru s. 6 punkt 3.3- 3.5

skydd under artikeln. Enligt den sökande lyckades inte Peru med att erbjuda detta specifika skydd eftersom myndigheterna misslyckades med att tolka Perus strafflag.¹⁹⁸

MR-kommittén hittade brott mot artiklarna 2, 7, 17 och 24. Ett brott mot artikel 2 hittades för att den sökande inte hade haft tillgång till rättsmedel, och i kombination med de andra artiklarna som också brutits. Eftersom kommittén hittade ett brott mot artikel 7 ansåg kommittén att det inte var nödvändigt att utreda ifall ett brott mot artikel 6 också hade skett. Kommittén ansåg alltså att den sökandes mentala lidande hade orsakat ett brott mot artikel 7, det vill säga ett brott mot rätten till att vara fri från grym, omänsklig och förnedrande behandling. Kommittén hittade också ett brott mot artikel 17 på grund av att en läkare hade berättat för den sökande att hon hade rätt att göra abort då graviditeten var en fara för hennes liv men Perus myndigheter inte tillät den sökande att genomföra aborten och därmed bröt mot hennes rätt att bestämma själv och därmed mot hennes rätt till privatliv. Ett brott mot artikel 24 hittades av kommittén på grund av att Peru inte över huvud taget tog flickans situation och ålder i beaktande och att hon därför inte fick den vård hon skulle ha behövt som minderårig. MR-kommittén poängterade också att Peru har en skyldighet att se till att likande brott inte sker på nytt i framtiden. Kommittén bad också Peru att skicka information inom 90 dagar, om vad Peru gjort för att följa sina skyldigheter under konventionen.¹⁹⁹

Detta rättsfall var det första fallet som behandlades av MR-kommittén som direkt berörde abort. Det var också det första fallet gällande abort som behandlades i samband med ett FN traktat på begäran av ett kvasi-rättsligt organ. Något som också är unikt gällande fallet är att det behandlades med fokus på ICCPR och inte på Perus strafflag. Detta har lett till att rätten till abort i princip kan ses som en rätt under ICCPR, även om det inte är uttryckligen utskrivet som en rätt i konventionen. Fallet är dessutom ytterligare ett bevis på att rätten till abort kan relateras till många andra rättigheter som ses som mänskliga rättigheter. Något som dock har setts som ett misslyckande gällande hur fallet bedömdes är att MR-kommittén inte ansåg att det var nödvändigt att behandla fallet under artikel 6 efter att ha hittat ett brott mot artikel 7 i konventionen. Eftersom artikel 6 handlar om rätten till liv hade det varit av väldigt stor betydelse att även diskutera fallet i förhållande till artikel 6. Genom att inte behandla under

¹⁹⁸ Ibid. s. 7 punkt 3.6-3.8

¹⁹⁹ K.L v. Peru s. 9-11 punkt. 6.3- 9

artikel 6 misslyckades domstolen bland annat med att belysa vilka farliga konsekvenser för livet en restriktiv abortlag kan ha för gravida kvinnor.²⁰⁰

Kommittén var dock inte helt enig i bedömningen att inte behandla rättsfallet under artikel 6. Rättsfallet hade bl.a. en avvikande mening av Hipólito Solari-Yrigoyen gällande ett brott mot artikel 6. Som ansåg att det hade skett ett brott mot artikel 6 i konventionen. Detta på grund av att flickans liv ansågs vara i fara. En läkare hade gett henne två val, antingen kunde hon göra en abort vilket läkaren även rekommenderade eller så kunde hon fortsätta graviditeten men då riskerade hon sitt liv. Den sökande valde även själv att göra en abort på grund av detta men det fick hon inte lov till. Solari-Yrigoyen ansåg att det inte krävs att någons liv blir förlorat för att resultera i ett brott under artikel 6, utan att det räcker med att sätta någons liv i fara. Eftersom den sökandes liv sattes i fara ansågs detta enligt Solari-Yrigoyen som ett brott mot konventionen.²⁰¹ Inte heller artiklarna 3 och 26 om jämställdhet och diskriminering sågs av kommittén som relevanta i fallet. Detta har också setts som ett misslyckande för kommitténs del eftersom det ser ut som att kommittén inte kan koppla ihop restriktiva abortlagar till orättvis diskriminering.²⁰²

4.6.2 Fallet Mellet mot Irland

I detta rättsfall som avgjordes år 2016 har MR-kommittén gjort ett banbrytande beslut eftersom förbud mot abort samt kriminaliserandet av abort sågs som ett brott mot mänskliga rättigheter.²⁰³ Den sökande i fallet är kvinnan Amanda Mellet som hävdade att Irland brutit hennes rättigheter under artiklarna 2, 3, 7, 17, 19 och 26 i ICCPR.²⁰⁴ Abort var kriminaliserat med livstidsfängelse fram till år 2013 i Irland, vilket är fram till den tiden då abort var aktuellt för den sökande i fallet. Efter år 2013 kunde man få högst 14 års fängelse samt böter, för att ”förstöra ofött mänskligt liv”²⁰⁵

²⁰⁰ Ngwena, Charles G. ‘Inscribing Abortion as a Human Right: Significance of the Protocol on the Rights of Women in Africa.’ *Human Rights Quarterly*, vol. 32, no. 4, November 2010, pp. 783-864. <<https://heinonline-org.ezproxy.vasa.abo.fi/HOL/P?h=hein.journals/hurq32&i=795>>. s. 793-795

²⁰¹ K.L v. Peru s. 12

²⁰² Ngwena, s. 796

²⁰³ Sifris, R. (2013). *Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture* (1st ed.). Routledge. s.68-69

²⁰⁴ Mellet v. Ireland, UN Human Rights Committee CCPR/C/116/D/2324/2013 (17 november 2016) communication No. 2324/2013 s. 2 punkt 1

²⁰⁵ Ibid. s. 7 punkt 3.22

Den sökande fick i vecka 21 av hennes graviditet veta att hennes foster hade hjärtproblem och även om detta skulle vara dödligt för fostret skulle det ändå inte vara möjligt att utföra en abort i hennes hemland, vilket var Irland. Läkaren hade dock berättat att kvinnor i liknande situationer ibland åker utomlands för att göra en abort, dock utan att ge någon information om något ställe där detta hade varit möjligt. Några dagar senare fick den sökande bekräftat av barnmorskan att hennes foster skulle dö antingen i magen eller efter att det hade fötts. Barnmorskan förklarade att hon antingen kunde fortsätta graviditeten även om fostret med största sannolikhet skulle dö i magen eller att hon kunde åka utomlands. Liksom läkaren gav heller inte barnmorskan någon information om vad det skulle innebära att resa. Barnmorskan berättade dock att den sökande kunde kontakta en familjeplanerings organisation i Irland för att få information. Den sökande kontaktade en organisation och bestämde sig för att resa utomlands och göra en abort. Den sökande fick endast hjälp av organisationen eftersom hälsopersonal i Irland inte var tillåtna att hjälpa någon med att boka en abort utomlands.²⁰⁶

Eftersom det är tillåtet att få vård efter ett missfall i Irland, ville den sökande säkerställa att hennes foster inte redan hade dött i magen innan hon reste i väg för att avsluta graviditeten. Hennes foster levde fortfarande och läkaren som gjorde undersökningen försökte få den sökande att inte göra en abort. Den sökande valde dock fortfarande att avsluta graviditeten och åkte därför till Liverpool. Efter att hon hade fött det döda barnet måste hon resa tillbaka till Irland endast 12 timmar efter förlossningen på grund av att hon inte hade råd att stanna längre. Vid det här laget var den sökande ännu i dåligt skick. När den sökande var tillbaka fick hon ingen vård eller hjälp eftersom hon hade valt att avsluta graviditeten även om hennes barn antagligen skulle ha dött av sig själv redan innan födsel. Om hon hade låtit barnet dö själv i magen hade hon haft rätt till vård och rådgivning. Till slut fick den sökande rådgivning från en familjeplaneringsorganisation, men rådgivningen var väldigt bristfällig och den sökande lider fortfarande av trauma från att ha behövt åka utomlands och hantera allting utan hjälp från hennes hemland.²⁰⁷

Den sökande klagade att abortlagen satte henne i en situation där hon led av grym, omänsklig och förnedrande behandling under artikel 7 i konventionen. Hon ansåg också att den kriminaliserande abortlagen gjorde intrång på hennes fysiska och mentala integritet samt

²⁰⁶ Mellet v. Ireland s. 2 punkt. 2.1- 2.2

²⁰⁷ Ibid. s. 2-3 punkt 2.3-2.5

hennes värdighet. Hon ansåg att det skett ett brott mot artikel 7 för att hon inte fick den vård och det stöd som hon skulle ha behövt och för att Irland tvingade henne att åka utomlands för att få göra en abort vilket även utsatte henne för stigmatisering och skam. Hon ansåg att en tillåten abort i Irland hade hindrat onödigt lidande och besvär.²⁰⁸ Artikel 17 hävdas vara bruten eftersom Irlands skydd gällande rätten till liv för den ofödda går före den gravidas rätt till integritet och att bestämma själv i reproduktiva frågor. Detta ansågs bryta mot rätten till privatliv under artikel 17. Den sökande hävdade också att hon inte gavs något val där hennes självbestämmanderätt för att bestämma om hon ville ha barn eller inte hade bevarats. Den sökande behövde välja om hon skulle låta Irland bestämma att hon skulle fortsätta graviditeten, en graviditet som både hon och fostret led av eller om hon skulle resa utomlands för att själv avbryta den. Den sökande hävdade ytterligare att målet med att skydda fostret inte var relevant i den sökandes situation och att inblandningen i hennes privatliv därför inte var proportionerlig i detta fall.²⁰⁹

Den sökande ansåg att hennes rätt till information under artikel 19 hade blivit bruten genom att hon inte fick tillgång till någon information som skulle ha varit livsviktig för att lättare ha möjlighet att göra beslut om hennes reproduktiva hälsa. Irlands ”Abortion information act” från år 1995 fastställer en massa regler för hur information får ges till kvinnor om abort utanför Irland. Det är olagligt att ge information om informationen bland annat inte är sann, objektiv, eller om informationen förespråkar abort. Det är också förbjudet att ge information om det inte är på begäran av en gravid kvinna. Om bestämmelserna i lagen bryts blir man skyldig till ett brott samt böter. Lagen förbjuder inte hälsopersonal från att ge information vilket betyder att den sökande borde ha fått tillgång till information som skulle ha varit av stor betydelse samt hjälpt kvinnan. Med andra ord kan lagen skrämja hälsopersonal ifrån att ge information som personalen egentligen skulle ha rätt att ge och att inte t.ex. våga använda ordet abort utan snarare hänvisar till att man kan resa. Personal får inte uppmuntra till abort men de har all rätt att berätta om det. Att lagen kräver att kvinnan själv begär efter information orsakade enligt den sökande problem eftersom hon inte hade någon aning om att hon behövde fråga eller ens vad hon skulle fråga efter. Detta resulterade i att kvinnans rätt till information bröts, enligt den sökande.²¹⁰

²⁰⁸ Ibid. s. 3-4 punkt 3.1- 3.4

²⁰⁹ Mellet v. Ireland. s, 4 punkt. 3.5-3.7

²¹⁰ Ibid. s. 4-6 punkt. 3.8-3.14

Den sökande hävdade att det hade skett brott mot artiklarna 2(1), 3, och 26 eftersom kriminaliserandet av abort påverkar kvinnor mycket mer än män. Hon hävdade att lagar som kriminaliserar abort bryter mot rätten gällande icke diskriminering eftersom det inte finns några liknande restriktioner för vård som skulle gälla endast män. Hon påpekade också att det inte fanns liknande situationer för män där deras reproduktiva funktioner skulle gå före sin egen hälsa eller sin egen handlingsfrihet. Den sökande ansåg att hennes rättigheter under artiklarna 7, 17, 19 och 26 har brutits genom att Irland inte gav henne viktig information som berör hennes hälsa. Hennes rätt till information om hennes reproduktiva hälsa ansågs blivit bruten på grund av hennes kön samt roll som kvinna i samhället. Genom att Irland kriminaliserat abort går hennes ofödda barn före hennes egen rätt till hälsa samt att göra egna val. På grund av detta utsattes hon för den könsbaserade stereotypen att en graviditet ska gå före kvinnans egna behov och önskan, eftersom hennes roll i samhället är att föda barn vilket utsatte den sökande för diskriminering. Eftersom kvinnor som fått missfall har rätt till stöd men inte kvinnor som gör abort på grund av att barnet inte skulle överleva, var det enligt den sökande tydligt att en kvinna förväntas fortsätta en graviditet som oberoende skulle sluta dåligt och som orsakar stort lidande för den gravida. Den sökande hävdade dessutom att den kriminaliserande abortlagen förstärker kvinnodiskriminering samt kvinnors underlägsna roll i samhället.²¹¹

MR-kommittén hittade en kränkning mot artikel 7 i konventionen. Kommittén ansåg att den sökande hade blivit utsatt för behandling som var grym, omänsklig och förnedrande. Enligt kommittén kunde den sökande ha undgått en stor del av de hemska upplevelsorna om hon hade haft tillgång till abort i hennes eget hemland där hon kände sig trygg och skulle ha haft stöd av hennes familj. Den sökande hade endast två alternativ som båda var jobbiga och orsakade henne lidande. Det första var att fortsätta graviditeten med ett foster som var döende och det andra att åka utomlands utan någon som helst trygghet och utan stöd, samt återvända innan hon hade återhämtat sig och inte ha någon rätt till eftervård i hennes hemland. Dessutom måste den sökande stå för alla kostnader själv.²¹²

MR-Kommittén fann också en kränkning mot artikel 17 i konventionen. Kommittén ansåg att Irlands inblandning var orimligt i den sökandes val, gällande vad hon kunde göra när hon fick reda på att fostret inte skulle klara sig. Kommittén belyste ytterligare att balansen mellan

²¹¹ Mellet v. Ireland s. 6-7 punkt 3.15-3.20

²¹² Ibid. s. 15-16 punkter 7.4-7.6

fostrets och den gravidas rättigheter i Irland inte kan användas som motivering av Irland för att få blanda sig i den sökandes val.²¹³ Angående diskriminering och artikel 26 i konventionen ansåg kommittén att det hade skett ett brott mot artikel 26. Kommittén ansåg att Irland hade misslyckats med att ge den service som den sökande skulle ha behövt och att detta resulterade i diskriminering. Kommittén ansåg att den sökande hade blivit fel behandlad för att Irland inte tog i beaktande hennes situation och behov och för att det inte fanns någon legitim eller objektiv orsak som kunde ha använts som orsak för den dåliga behandlingen den sökande bemöttes av. Att kvinnor i liknande situationer som inte gjorde abort hade tillgång till bland annat vård var en stor anledning till kommitténs beslut.²¹⁴

Den sökande klagade också under artiklarna 2, 3 och 19 men MR-kommittén valde att inte separat behandla möjliga brott under dessa artiklar. Brott hittades endast därför mot artiklarna 7, 17 och 26 i detta fall. Kommittén ansåg att Irland har en skyldighet att se till att det finns effektiva rättsmedel och att de som fått sina rättigheter kränkta måste gottgöras. Kommittén tyckte också att den sökande bör få kompensering samt tillgång till psykolog. Kommittén bad även Irland om att ändra sin lag för att förhindra liknande situationer i framtiden. Detta betyder att Irland blev uppmanad till att erbjuda abort samt att se till att erbjuda medborgarna information om abort.²¹⁵

Rättsfallet fick fem avvikande meningar vilket syftar på att MR-kommittén inte heller i detta fallet var helt av samma åsikt i alla punkter. Bland annat Sarah Cleveland ansåg att kommittén även borde ha hittat ett brott mot artikel 19 samt att brottet som hittades mot artikel 26 borde ha fokuserats på könsdiskriminering.²¹⁶ Hon ansåg att kommittén inte lyckades behandla könsdiskriminering under artikel 26 då kommittén fokuserade på kvinnor som gör abort i förhållande till kvinnor som väljer att bära barnet till slut i stället för att jämföra till män och därmed belysa problemet med att kvinnor inte har rätt till vård som endast kvinnor kan behöva.²¹⁷

På basen av kommitténs avgörande är det klart att fokuset låg på den socioekonomiska aspekten och mindre på könsaspekten. Hursomhelst har avgörande diskuterats som en öppning inför en

²¹³ Ibid. s. 17 punkt 7.8

²¹⁴ Ibid. s. 17 punkt 7.11

²¹⁵ Mellet v. Ireland s. 18 punkter 8-9

²¹⁶ Ibid. s 20

²¹⁷ Ibid. s. 23 punkt 13 och s20-21 punkt 4

diskussion om de socioekonomiska hinder som finns gällande den reproduktiva hälsan samt hur dessa hinder kan påverka kvinnors rättigheter.²¹⁸ Att kommittén valde att fokusera på de socioekonomiska aspekterna i stället för att fokusera på att den sökande var en kvinna som led enbart för att hon var en kvinna kan diskuteras som problematiskt och svagt gjort av kommittén. Detta kommer bland annat fram på basen av ovanstående avvikande mening av Sarah Cleveland. Det är bra att kommittén tar upp den sökandes påstående att kriminaliserandet av abort utsatte henne för könsbaserad diskriminering samt stereotypiserade henne. Att kommittén dock valde att fokusera på den sökandes situation och behandling i förhållande till andra kvinnor i stället för män har ifrågasatts.²¹⁹ Att kommittén valde denna väg resulterade i att könsbaserad diskriminering inte fick så stort utrymme som det kunde ha fått men det är definitivt en positiv sak att kommittén ändå belyste den sökandes påstående gällande könsbaserade stereotyper.

4.6.3 Liknande rättsfall

Whelan mot Irland är ett fall som är mycket likt det ovanstående fallet och därför kommer avhandlingen inte att gå lika djupt in på detta fall. Whelan mot Irland är dock också ett relativt nytt fall och väldigt relevant, så det är värt att nämna det. Fallet avgjordes år 2017 och handlade även det om en kvinna som i vecka 20 fick reda på att hennes foster antagligen skulle dö i magen eller senast efter födseln. Även denna kvinna fick ingen information om hennes möjligheter. Hon fick endast veta att på grund av Irlands lag skulle hon fortsätta gå till hennes läkarbesök och låta kroppen sköta det naturligt. I ett senare tillfälle fick kvinnan veta att det fanns en möjlighet att resa men inte mer än så. Den sökande valde att resa och gjorde en abort på samma sätt som Mellet i ovanstående fall.²²⁰ Den sökande ansåg även i detta rättsfall att det hade skett brott mot artiklarna 7, 17, 19, 2, 3 och 26, det vill säga exakt samma artiklar som i fallet om Mellet. MR-kommittén hittade brott mot artiklarna 7, 17 och 26²²¹, vilket är mot samma artiklar som i det tidigare fallet. Även motiveringarna till brotten var dem samma. Här skulle MR-kommittén haft en chans att utveckla sitt avgörande lite mera än i fallet Mellet mot Irland, speciellt gällande diskriminering mellan kvinnor och män och inte kvinnor sinsemellan.

²¹⁸ Katarzyna Sękowska-Kozłowska (2018) 'A tough job: recognizing access to abortion as a matter of equality. A commentary on the views of the UN Human Rights Committee in the cases of Mellet v. Ireland and Whelan v. Ireland', *Reproductive Health Matters*, 26:54, 25-31, s. 27

²¹⁹ Se Katarzyna Sękowska-Kozłowska s. 28-29

²²⁰ FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, *Whelan v. Ireland CCPR/C/119/D/2425/2014* (12 juni 2017) Punkt 2.1-2.3

²²¹ *Ibid* s. 17 punkt 8

Kommittén valde dock att gå samma väg som året innan och valde dessutom att inte heller utreda eventuella brott mot artiklarna 2, 3 och 19.

Även detta fall hade flera avvikande meningar, närmare bestämt fyra. De avvikande meningarna ser mycket lika ut som i fallet med Mellet mot Irland. Den avvikande meningen gjord av Yadh Ben Achour är en tydlig markering att Achour inte tycker att kommittén gjorde ett bra val då kommittén jämförde den sökandes situation till andra kvinnors situation i stället för att gå djupare in på köns baserade stereotyper och skillnaden mellan män och kvinnor. Achour höll med andra ord med den sökande om att hon blivit utsatt för könsbaserad diskriminering på grund av att Irland kriminaliserar abort. Achour ansåg att det borde ha skett ett brott mot artiklarna 2 och 3.²²² Detta var också en viktig poäng som gjordes av Sarah Cleveland i Mellet mot Irland och som hon även i detta fall hänvisade till i hennes avvikande mening.²²³

4.6.4 Sammanfattning MR-kommitténs synpunkt på kriminaliserandet av abort

På basen av MR-kommitténs rättspraxis samt kommitténs allmänna kommentar nummer 36 är det ganska klart var MR-kommittén står när det kommer till strikta abortlagar som kriminaliserar abort. Som tidigare skrevs anser kommittén att lagar om abort inte får bryta mot rätten till den gravidas liv eller mot några andra rättigheter i konventionen. Kommittén anser att lagar inte får vara ett hinder för de gravidas rättigheter och begränsningar gällande abort inte får orsaka någon smärta för den gravida, varken psykiskt eller fysiskt.²²⁴ Denna allmänna kommentar är av mycket viktig betydelse för rätten till abort eftersom den specifikt nämner abort och tar fasta på rätten till abort samt kriminaliserandet av abort.

Rättsfallet visar bl.a. att MR-kommittén anser att kriminaliserandet av abort utsätter kvinnor för behandling som är grym, omänsklig och förnedrande. Kommittén har också betonat att balansen mellan fostrets och den gravidas rättigheter inte kan användas som motivering av stater för att få blanda sig i den gravidas val gällande abort.²²⁵ Kommittén har också i fallen om abort hittat brott mot artikel 26, det vill säga mot diskriminering.²²⁶

222 Whelan v. Ireland s. 18-19

223 Ibid. s. 20

224 FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life* CCPR/C/GC/36 (30 oktober 2018) s. 2

225 Mellet v. Ireland s. 17 punkt 7.8

226 Bland annat Mellet v. Ireland s. 17 punkt 7.11 och Whelan mot. Ireland

MR-kommittén har gjort några viktiga beslut men har även en lång väg att gå som bland annat går att se på basen av rättsfallens avvikande meningar. De avvikande meningarna är besvikna på MR-kommitténs behandling av rättsfallen och anser att kommittén hade haft goda chanser att utveckla sin bedömning och gått djupare in på bland annat frågan om könsdiskriminering.

5. Orsaker till att kriminaliserandet av abort fortfarande är ett vanligt fenomen

5.1 Diskriminering av kvinnor som grund för kriminaliserandet av abort: en diskussion

Att inte diskriminera betyder att människors intressen behandlas utan någon diskriminering, det vill säga att alla har tillgång till t.ex. just den hälsovård som de behöver samt att denna hälsovård kan se olika ut beroende på kön eftersom olika kön kan behöva olika typer av vård. Det som ofta leder till diskriminering av kvinnor är att stater inte ser att kvinnor och män har olika behov och därmed misslyckas med att erbjuda den vård och de tjänster som skulle vara nödvändiga för att undvika diskriminering.²²⁷ Kvinnor och män är olika på ett biologiskt plan. Eftersom biologiska män inte kan bli gravida kan de heller inte sättas i en situation där de skulle behöva göra en abort för att skydda sin hälsa och då blir det könsdiskriminering om kvinnor inte har rätt till abort eftersom abort endast görs av kvinnor. Problematiken är att man inte kan jämföra en gravid man med en gravid kvinna för att se om den ena gravida behandlas olika och därmed blir diskriminerad. Det är frågan om indirekt diskriminering vilket gör det hela en aning mer komplicerat.

I kapitel 4.1 om Konventionen om avskaffandet av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) diskuterades konventionens synpunkt på abort och diskriminering av kvinnor. CEDAW är klart av åsikten att stater har en skyldighet att inte diskriminera kvinnor vad gäller till exempel hälsovård och familjeplanering och att kvinnor som inte har tillgång till detta

²²⁷ Cook Rebecca J, Dickens Bernard M, (2003) 'Human Rights Dynamics of Abortion Law Reform' Human rights quarterly 25, The Johns Hopkins University Press s. 34-35
<<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=003089126006009103110092005102111076041005046053051061071096125004024077027074071009124023057017126029014116075069024003026055006043012033073082019031005093011077083022098089102076096124087103084080107096099077102105080123079026117084028124083106&EXT=pdf&INDEX=TRUE>>

diskrimineras på grund av kön.²²⁸ En annan viktig och relevant sak som konventionen inkluderar är kvinnors rätt till information och rådgivning gällande hälsovård och familjeplanering.²²⁹ Med andra ord går diskriminering av kvinnor samt strikta abortlagar och förbud hand i hand med varandra.

Kriminaliserandet av abort leder till många folkrättsliga frågor och problem. Hittills har i avhandlingen diskuterats många mänskliga rättigheter i samband med rätten till abort, som fortsättningsvis inte är en utskrivna rättighet i någondera av de konventioner denna avhandling har behandlat. Abort har bl.a. diskuterats i samband med rätten till liv, rätten till privatliv och förbud mot tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling. När det gäller abort i förhållande till rätten att inte diskrimineras finns det inte närapå lika mycket diskussion inom de olika rättsfallen, och förhållandet mellan abort och diskriminering har ofta undvikits eller blivit gömt genom att andra rättigheter diskuterats i stället. Diskriminering av kvinnor i förhållande till hälsovård och familjeplanering har diskuterats men att använda både ordet abort och diskriminering i samma mening är något som inte direkt syns till. Vad som blivit klart genom all den rättspraxis som genomgått i avhandlingen är att begreppet abort nästan aldrig används, utan i stället används andra sätt att beskriva en abort utan att faktiskt använda ordet. På något sätt uppstår en känsla av att ordet fortfarande är förbjudet och tabubelagt.

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter har behandlat flera fall som har haft med abort att göra. Fokuset har dock alltid legat på rätten till privatliv, att vara fri från tortyr osv. Att analysera strikta abortlagar under rätten att vara fri från diskriminering har dock misslyckats. Samma sak gäller MR-kommittén, som också misslyckats med att behandla strikta abortlagar i förhållande till diskriminering. Även MR-kommittén behandlar oftast dylika fall i förhållande till rätten att vara fri från tortyr. Det verkar alltså som att det fortfarande krävs en hel del arbete för att strikta abortlagar ska ses som ett diskrimineringsproblem och inte endast som ett privatlivs- eller tortyrproblem.²³⁰

²²⁸ Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) (Antagen 18 december 1979, trätt i kraft 3 september 1981) A/RES/34/180, 1979 UNTS 1249, FördrS 67-68/1986. artikel 12

²³⁰ Sifris, R. (2013). *Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074749> s. 116-117

Dagens samhälle ser mycket olika ut beroende på var i världen man befinner sig, men det finns nog inte ett enda samhälle där kvinnodiskriminering inte förekommer i någon form. På grund av alla normer och stereotyper gällande kvinnornas roll i samhället och därmed diskriminering, möjliggör detta att det fortfarande finns en viss bild av att kvinnans roll är att föda barn och därför finns det fortfarande på flera ställen i världen väldigt strikta abortlagar och dessutom totalförbud mot abort som innebär straff.²³¹ Det bör dock inte glömmas att restriktioner för abort även kan bidra till flera andra typer av diskriminering och inte endast på grund av det kvinnliga könet. Det är nämligen inte ovanligt att strikta abortlagar bidrar till diskriminering baserat på etnicitet eller ekonomisk status och att det ofta är de som har sämre ekonomi som drabbas hårdast av restriktionerna då de inte har samma möjligheter som de förmögna att åka utomlands för att göra en laglig abort. Detta leder i sin tur till att kvinnor ofta tvingas göra osäkra aborter. Detta har nämnts tidigare i avhandlingen men är värt att poängtera även här.²³² Det intressanta är att det redan länge funnits åsikter om att strikta abortlagar innebär ojämlikheter och diskriminering men att utvecklingen till att faktiskt se stränga abortlagar som ett ojämlikhetsproblem ändå går otroligt långsamt framåt. Till exempel i Reva b. Siegels artikel ”Abortion as a Sex Equality Right: Its Basis in Feminist Theory” från 1995 tas problemet mellan diskriminering och stänga abortlagar upp, och det för 27 år sedan.²³³

5.2 Kultur och religion som grund för kriminaliserandet av abort

Det finns också flera andra orsaker än den typiska kvinnorollsstereotypen som bidrar till kvinnodiskriminering som sedan leder till kriminaliserandet av abort. Observera dock att kvinnoroller ofta härstammar från kultur och religion. De största orsakerna är kulturella, etiska politiska och religiösa. Politik och religion är fortfarande i dag på många håll i världen starkt kopplade till den nationella identiteten, vilket även ofta används som grund för att godkänna t.ex. strikta abortlagar. På grund av detta är även kriminaliserandet av abort en fråga som är mycket viktig inom till exempel socialpolitiken. Även om denna avhandling har fokuserat på

²³¹Ibid. s.113

²³² Sifris s. 114

²³³ Se Reva b. Siegel (1995) ‘Abortion as a Sex Equality Right: Its Basis in Feminist Theory’, Mothers in law: feminist theory and the legal regulation of motherhood
<https://law.yale.edu/sites/default/files/documents/pdf/Faculty/Siegel_AbortionAsASexEqualityRight.pdf>

den juridiska aspekten är det ändå värt att diskutera bl.a. de religiösa faktorerna, eftersom religion och kultur är mycket centrala i debatten om abort.²³⁴

Ett land där politik har spelat en stor roll för kriminaliserandet av abort, är till exempel Mexiko för cirka 10 år sedan. När abort avkriminaliserades i Mexiko City fram till vecka 12, började i stället andra mexikanska stater kriminalisera abort. Politiska grupper valde att antingen stöda eller vara emot avkriminaliserandet för att taktiskt få flera politiska röster och för att bevisa till möjliga allierade att det går att räkna med dem. Det handlade mycket om taktik och själva frågan om kriminaliserandet av abort fick i stället lida på grund av detta. Det visade sig dock att största delen av folket ansåg att politiker och tjänstemän inte ska använda sin egen religion som grund utan se på situationen som en helhet och inkludera många olika synpunkter i sina avgöranden, vilket betyder att de politiker som beslöt enbart för att få röster misslyckades totalt.²³⁵ Att utnyttja en sådan viktig fråga endast för politisk vinning är inte ovanligt, även om det har stora konsekvenser för kvinnors rättigheter till abort.

I stater med en stark religiös identitet som i till exempel Polen och Irland, är det lättare för staten att skapa restriktioner där religion och därmed identitet används som orsak för dessa restriktioner.²³⁶ Om religionen blir mindre viktig i samhället är det även troligt att allmänna opinioner och samhället i sin helhet förändras. Religion har alltså fortfarande en väldigt stark roll i samhället i de stater där religion är en stor del av den nationella identiteten.²³⁷ Där den nationella identiteten är stark är det mycket svårare att få igenom rättvisa lagar som lever upp till de mänskliga rättigheterna. Detta har vi kunnat se i de olika rättsfallen där just Polen och Irland ofta varit den berörda staten i fråga. Irland har en identitet som är baserad på romerskkatolsk religion och är ett av de länder som haft de mest stränga abortlagarna på grund av detta. Religionens starka roll har hållits kvar väldigt länge och därför har även kriminaliserandet av abort fortsatt så mycket längre där än i många andra länder.²³⁸ Religion spelar helt klart en mycket stor roll när det gäller staters abortlagar.

²³⁴ Kozłowska, I., Béland, D., and Lecours, A. (2016) 'Nationalism, religion, and abortion policy in four Catholic societies'. *Nations and Nationalism*, 22: 824–844. doi: 10.1111/nana.12157. s. 824-285

²³⁵ Ana Amuchástegui, Guadalupe Cruz, Evelyn Aldaz & María Consuelo Mejía (2010) 'Politics, Religion and Gender Equality in Contemporary Mexico: women's sexuality and reproductive rights in a contested secular state', *Third World Quarterly*, 31:6, 989-1005, DOI: 10.1080/01436597.2010.502733 s. 995

²³⁶ Kozłowska, I., Béland, D., and Lecours, A. (2016) 'Nationalism, religion, and abortion policy in four Catholic societies'. *Nations and Nationalism*, 22: 824–844. doi: 10.1111/nana.12157. s. 825

²³⁷ *Ibid.* s. 827

²³⁸ *Ibid.* s. 827

Abort och kultur går även det hand i hand. Det finns en term som lyder ”abortkultur” och syftar på ”den utbredda och djupt rotade synen att abort är ett ”normalt” sätt att hantera medicinska och socioekonomiska svårigheter i personligt liv och familjeliv.”²³⁹ Det har gjorts undersökningar på sambandet mellan kultur och attityder gentemot abort. Enligt en undersökning från år 2010 som gjordes i södra Afrika gällande kulturens inflytande för åsikter om abort, hade åsikter om abort helt klart sin grund i deltagarnas kultur. En av undersökningens deltagares åsikt om abort såg ut såhär: ”I know that this is legal but it is not acceptable culturally because it is killing”²⁴⁰ Om att abort var lagligt sade en annan deltagare såhär: ”Women feel that the government has come to destroy our values and culture.”²⁴¹ I undersökningen blev det klart att abort ses som att döda och motstridigt gentemot deras kultur som folket försöker bevara. Folket värdesätter sin kultur väldigt mycket och vill därför inte stöda något som är emot kulturen, i detta fall abort.²⁴² Kulturen kan användas som ett verktyg för att skapa bland annat skuld känslor, stigmatisering och skapa en bild av att abort och kulturen inte går ihop, vilket sedan används för att kriminalisera abort.²⁴³ Det finns ett mycket tydligt samband mellan människors uppfattning gällande abort och vilken kultur de ser sig höra till samt vad denna kultur har för värderingar i ämnet. Därför är det extremt viktigt att ta detta samband i beaktande, då kultur antagligen är en av de största faktorerna som påverkar den långsamma utvecklingen för avkriminaliserandet av abort i så många länder.

Attityderna gällande abort och kriminaliserandet av det har ändrats en del genom åren. Attityden hänger oftast ihop med etik, moral och även juridiska problem. Över lag har det gått att dra slutsatsen genom olika studier att över hälften av världens befolkning inte tycker att abort ska vara kriminaliserat under alla omständigheter. Människors synpunkt på abort påverkas till stor del av orsaken till att göra abort. Den vanligaste anledningen till att folk är emot abort är då aborten görs på grund av ekonomiska eller sociala orsaker. De vanligaste orsakerna till att abort ses som acceptabelt av de flesta i världen är då mammans liv är i fara eller om graviditeten är ett resultat av incest eller våldtäkt. Mellan 20 och 30 % av världens

²³⁹ Catriona Macleod, Nomakhosi Sigcau & Pumeza Luwaca (2011) ‘Culture as a discursive resource opposing legal abortion’, *Critical Public Health*, 21:2, 237-245, DOI: 10.1080/09581596.2010.492211 s. 237 [https://www-tandfonline-com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/epdf/10.1080/09581596.2010.492211?needAccess=true&role=button](https://www.tandfonline-com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/epdf/10.1080/09581596.2010.492211?needAccess=true&role=button)

²⁴⁰ Ibid. s. 240

²⁴¹ Catriona s. 241

²⁴² Ibid. s. 240

²⁴³ Ibid. s.242-244

befolkning har under årens lopp tyckt att abort alltid skall vara lagligt oberoende av vad orsaken till abort skulle vara.²⁴⁴

6. Avslutning

Den huvudsakliga frågan som avhandlingen fokuserat på är om rätten till abort är en mänsklig rättighet och om därmed kriminaliserandet av abort bryter mot de mänskliga rättigheterna, främst kvinnors rättigheter. Som svar på frågan är abort fortfarande ingen enskild utskrivna mänsklig rättighet i någon av de konventioner som diskuterats. Det betyder dock inte att abort inte skulle kunna ses som en mänsklig rättighet. Avhandlingen har grundligt diskuterat rättspraxis som är tydligt bevis på att kriminaliserandet faktiskt bryter mot inte bara en men mot flera olika mänskliga rättigheter. Betyder inte detta då att rätten till abort egentligen är en mänsklig rättighet? Det går nog inte att ge ett svar helt svart på vitt eftersom svaret är olika beroende på vem man frågar. På basen av all den rättspraxis som gåtts igenom, går i alla fall att konstatera att konventionerna eller närmare bestämt organen har gjort stater skyldiga till brott mot flera rättigheter genom att stater kriminaliserat abort eller genom att de nationella abortlagarna inte varit tillräckligt fria från begränsningar.

ECtHR har bl.a. behandlat rättsfall gällande abort genom att analysera artikel 2 om rätten till liv, artikel 3 om förbud mot tortyr samt artikel 8 om rätten till respekt för privat och familjeliv. Några viktiga beslut av ECtHR är bl.a. att ECHR inte erkänner rätten till liv för ett barn som inte ännu är fött, vilket blev klart i fallet *Vo mot Frankrike*. ECtHR anser att kvinnors rättigheter går före fostrets vilket är extremt viktigt gällande skyddet av kvinnors rätt till abort. ECtHR har dock varit mycket försiktig i att behandla abort under artikel 2 och nästan alltid behandlat fallen i förhållande till rätten till privatliv under artikel 8 i stället.

Som diskuterades under kapitel 3.3 i avhandlingen har ECtHR under konventionens tredje artikel, erkänt att bristen på tillgång till laglig och säker abort kan orsaka lidande och smärta vilket även resulterat i att abortrestriktioner har resulterat i brott mot artikel 3. I t.ex. fallet *P. och S. mot Polen* samt *R.R mot Polen* hittades brott mot artikel 3, vilket kan uppfattas som, att bli förhindrad från att göra abort ses som tortyr under ECHR.²⁴⁵ I fallet *Tysiaç mot Polen* som

²⁴⁴ Mouw, T., & Sobel, M. E. (2001). 'Culture wars and opinion polarization: the case of abortion'. *American Journal of Sociology*, 106(4), 913-943. S. 919 - 920 <file:///C:/Users/Elle/Downloads/10.1.1.528.435.pdf>

²⁴⁵ Läs avhandlingens kapitel 3.3

diskuterades under artikel 8, gjorde ECtHR en mycket intressant bedömning där domstolen ansåg att det inte var domstolens uppgift att i det här fallet ta reda på om ECHR garanterar rätten till abort eftersom den polska lagen tillät abort under vissa omständigheter. Även här hade domstolen haft en stor möjlighet att faktiskt fastställa en rätt till abort men den valde helt enkelt att inte göra det.²⁴⁶ ECtHR observerade också i fallet A, B och C mot Irland att artikel 8 inte kan tolkas som att den i sig själv ger rätt till abort och att staten vet bäst när det kommer till att bestämma det ”exakta innehållet i moralkraven i sitt land”.²⁴⁷ På basen av detta tillåts i princip stater att begränsa rätten till abort för att skydda moralen men domstolen bör ändå övervaka att det finns en balans mellan rättigheter och moral. Stater kan alltså inte hur som helst kriminalisera abort.²⁴⁸

CEDAW Kommittén har bl.a. bedömt att kriminaliserandet av abort leder till socioekonomisk splittring och har bl.a. hittat brott mot artikel 12, 2 och 16 p.g.a. kriminaliserande abortlagar. Kommittén har gett massvis rekommendationer till t.ex. Nordirland för hur staten skall förbättra rättigheterna och tillgången till abort.²⁴⁹ Hur effektiv kommitténs beslut är kan vara svårt att veta men kommittén har åtminstone visat att den är beredd att utmana stater som kriminaliserar abort. Enligt FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters allmänna kommentar nummer 22 hör rätten till reproduktiv och sexuell hälsa till rätten för alla tillgång till den bästa möjliga hälsan och stater måste erbjuda det som krävs för att uppfylla denna rättighet. Enligt kommittén förhindrar både kriminaliserandet av abort samt strikta abortlagar kvinnors autonomi, rätt till icke diskriminering samt jämställdhet. Under staters skyldighet att respektera måste stater avstå från lagar som kriminaliserar abort.²⁵⁰ Liksom de andra konventionerna behandlar ICESCR inte uttryckligen kriminaliserandet av abort i någon specifik artikel, men kommittén har en tydlig åsikt och riktlinje om att tillgång till abort är en oskriven

²⁴⁶ TYSIAC v. POLAND (Ansökningsnr. 5410/03) Judgment Strasbourg 20 mars 2007 FINAL 24/09/2007 punkt 104

²⁴⁷ A,B,C v. Ireland punkt 223 och s 22 i avhandlingen

²⁴⁸ A,B,C v. Ireland punkter 232-238

²⁴⁹ Se FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor, 'Inquiry concerning the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women' CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018) 1 punkter 64, 72, 85 eller läs s. 29 i avhandlingen.

²⁵⁰ FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights E/C.12/GC/22 (2 maj 2016) bl.a. punkt 33-34 eller läs s. 36 i avhandlingen

rättighet inom artikel 12 i konventionen.²⁵¹ Därmed är det ganska klart att kriminaliserandet av abort inte är i enlighet med CEDAW.

MR-kommitténs allmänna kommentar nummer 36 tar direkt fasta på abort. Med det sagt är MR-kommitténs åsikt att kriminaliserandet av abort inte är tillåtet enligt artikel 6 i konventionen.²⁵² Fallet K.L mot Peru är en av de kändaste fallen som MR-kommittén bedömt. Unikt är att fallet behandlades med fokus på ICCPR och inte på t.ex. Perus lag, vilket kan inleda en diskussion om att rätten till abort i princip går att se som en rätt under konventionen.²⁵³ I fallet Mellet mot Irland hittade kommittén även brott mot artikel 26 vilket innebär att kommittén hittade ett brott mot diskriminering för att kvinnan inte hade tillgång till samma tjänster som kvinnor som inte gjort abort. Här misslyckades dock kommittén med att relatera diskrimineringen till en könsfråga mellan könen i stället för kvinnor sinsemellan.²⁵⁴

På basen av alla de beslut som gjorts kan konstateras att det finns ett motstånd mot kriminaliserande abortlagar i den internationella folkrätten och även om det inte är en enskild utskrivna rätt är det genom rättspraxis klart att strikta abortlagar bryter mot många olika mänskliga rättigheter och därmed finns det goda argument för att kriminaliserandet av abort är ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

²⁵¹ Läs kapitel 4.4. I avhandlingen

²⁵² FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life* CCPR/C/GC/36 (30 October 2018)

²⁵³ Ngwena, Charles G. 'Inscribing Abortion as a Human Right: Significance of the Protocol on the Rights of Women in Africa.' Human Rights Quarterly, vol. 32, no. 4, November 2010, pp. 783-864. HeinOnline, <https://heinonline-org.ezproxy.vasa.abo.fi/HOL/P?h=hein.journals/hurq32&i=795>. s. 794

²⁵⁴ Mellet v. Ireland

Källor

Artiklar och monografier

Amuchástegui Ana, Cruz Guadalupe, Aldaz Evelyn & Consuelo María Mejía (2010) 'Politics, Religion and Gender Equality in Contemporary Mexico: women's sexuality and reproductive rights in a contested secular state', *Third World Quarterly*, 31:6, 989-1005, DOI: 10.1080/01436597.2010.502733

Brems Eva 'Diversity and European Human Rights: Rewriting Judgments of the ECHR', Cambridge University Press, 2012. ProQuest Ebook Central

Cook Rebecca J, Dickens Bernard M, (2003) 'Human Rights Dynamics of Abortion Law Reform' *Human rights quarterly* 25, The Johns Hopkins University Press
<<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=003089126006009103110092005102111076041005046053051061071096125004024077027074071009124023057017126029014116075069024003026055006043012033073082019031005093011077083022098089102076096124087103084080107096099077102105080123079026117084028124083106&EXT=pdf&INDEX=TRUE>>

Cosentino, C. (2015). 'Safe and legal abortion: An emerging human right? the long-lasting dispute with state sovereignty in ECHR jurisprudence.' *Human Rights Law Review*, 15(3), 569-589.

Fenwick, Daniel. 'The modern abortion jurisprudence under Article 8 of the European Convention on Human Rights' *Medical Law International*, Volume 12, Issue 3-4, December 2012, Pages 249-276 © The Author(s) 2013

Hunt, K., & Gruszczynski, M. (2019). 'The Ratification of CEDAW and the Liberalization of Abortion Laws.' *Politics & Gender*, 15(4), (2019)722-745. doi:10.1017/S1743923X18000442

Kismödi Eszter, Bueno de Mesquita Judith, Andión Ibañez Ximena, Khosla Rajat & Sepúlveda Lilian (2012) 'Human rights accountability for maternal death and failure to provide safe, legal abortion: the significance of two ground-breaking CEDAW decisions', *Reproductive Health Matters*, 20:39, 31-39, DOI: 10.1016/S0968-8080(12)39610-9

Kozłowska, I., Béland, D., and Lecours, A. (2016) 'Nationalism, religion, and abortion policy in four Catholic societies'. *Nations and Nationalism*, 22: 824– 844. doi: 10.1111/nana.12157

Macleod Catriona, Nomakhosi Sigcau & Pumeza Luwaca (2011) 'Culture as a discursive resource opposing legal abortion', *Critical Public Health*, 21:2, 237-245, DOI: 10.1080/09581596.2010.492211 [https://www-tandfonline-com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/epdf/10.1080/09581596.2010.492211?needAccess=true&role=button](https://www.tandfonline.com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/epdf/10.1080/09581596.2010.492211?needAccess=true&role=button)

Mouw, T., & Sobel, M. E. (2001). 'Culture wars and opinion polarization: the case of abortion'. *American Journal of Sociology*, 106(4), 913-943.
file:///C:/Users/Elle/Downloads/10.1.1.528.435.pdf

Ngwena, C. (2013). 'A Commentary on LC v Peru: The CEDAW Committee's First Decision on Abortion.' *Journal of African Law*, 57(2), 310-324. doi:10.1017/S0021855313000107 s. 1,15

Ngwena, Charles G. 'Inscribing Abortion as a Human Right: Significance of the Protocol on the Rights of Women in Africa.' *Human Rights Quarterly*, vol. 32, no. 4, November 2010, pp. 783-864. <<https://heinonline-org.ezproxy.vasa.abo.fi/HOL/P?h=hein.journals/hurq32&i=795>>.

Sękowska-Kozłowska Katarzyna (2018) 'A tough job: recognizing access to abortion as a matter of equality. A commentary on the views of the UN Human Rights Committee in the cases of Mellet v. Ireland and Whelan v. Ireland', *Reproductive Health Matters*, 26:54, 25-31, DOI: 10.1080/09688080.2018.1542911

Siegel Reva b. (1995) 'Abortion as a Sex Equality Right: Its Basis in Feminist Theory', *Mothers in law: feminist theory and the legal regulation of motherhood* <https://law.yale.edu/sites/default/files/documents/pdf/Faculty/Siegel_AbortionAsASexEqualityRight.pdf>

Sifris, R. (2013). 'Reproductive Freedom, Torture and International Human Rights: Challenging the Masculinisation of Torture' (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203074749>

Konventioner

- 1950 Europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Antagen 4 november 1950, trätt i kraft 3 september 1953) ETS No.005, UNTS 213 Förds 19-19/1990
- 1966 Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR)(Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 3 januari 1976) UNTS 993, FördrS 6/1976.
- 1966 Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, (Antagen 16 december 1966, trätt i kraft 23 mars 1976) UNTS 999, FördrS 7-8/1976.
- 1979 Konvention om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) (Antagen 18 december 1979, trätt i kraft 3 september 1981) UNTS 1249, FördrS 67-68/1986.

FN- dokument

FN:s ekonomiska och sociala råd, FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter 'General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)' E/C.12/GC/22 (2 May 2016)

FN:s ekonomiska och sociala råd, UN Doc. E/CN.4/21 (1 juli 1947) DRAFTING COMMITTEE ON AN INTERNATIONAL BILL OF HUMAN RIGHTS, FIRST SESSION, REPORT OF THE DRAFTING COMMITTEE TO THE COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor, 'Inquiry concerning the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women' CEDAW/C/OP.8/GBR/1 (6 mars 2018)

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter: report on the 25th, 26th and 27th sessions, (23 April-11 May 2001, 13-31 August 2001, 12-30 November 2001) No. 2 E/2002/22 E/C.12/2001/17

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life* CCPR/C/GC/36 (30 oktober 2018)

Human Rights Civil and Political Rights: The Human Rights Committee Fact Sheet No. 15 (Rev.1) Url: <<https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-15-rev-1-civil-and-political-rights-human-rights-committee>>

Report of the Committee on the elimination of discrimination against women, Supplement No. 38 (A/54/38/Rev.1) 1999

Övriga dokument

Europarådet, Resolution 1607 (2008) 'Access to safe and legal abortion in Europe'

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 2 of the European Convention on Human Rights – Right to life' (31.8.2022)

<https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf>

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights Prohibition of torture' First edition – 31 Augusti 2022

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, 'Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights Right to respect for private and family life, home and correspondence' Updated on 31 August 2022

Guttmacher Institute, In Brief (2009 series. no.3) 'Unsafe Abortion in Zambia' s. 1-3

<https://www.guttmacher.org/sites/default/files/report_pdf/ib-unsafe-abortion-zambia.pdf>

Rättspraxis

Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter

CASE OF *A, B AND C v. IRELAND* (Application no. 25579/05) STRASBOURG 16
December 2010

CASE OF *P. AND S. v. POLAND* (Ansökningsnr. 57375/08) JUDGMENT STRASBOURG
30 October 2012 FINAL 30/01/2013

CASE OF *R.R. v. POLAND* (Ansökningsnr. 27617/04) JUDGMENT
STRASBOURG ECtHR 26 May 2011 FINAL 28/11/2011

CASE OF *TYSIĄC v. POLAND* (Ansökningsnr. 5410/03) JUDGMENT STRASBOURG 20
March 2007 FINAL 24/09/2007

CASE OF *VO v. FRANCE* (Ansökningsnr. 53924/00) Strasbourg 8 juli 2004

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter

K.L v Peru CCPR/C/85/D/1153/2003 (22 november 2005) HUMAN RIGHTS COMMITTEE
Eighty-fifth session, Communication No. 1153/2003 ICCPR <https://www.escr-net.org/sites/default/files/caselaw/decision_0.pdf>

Mellet v. Ireland, UN Human Rights Committee CCPR/C/116/D/2324/2013 (17 november
2016) communication No. 2324/2013

Whelan v. Ireland CCPR/C/119/D/2425/2014 (12 juni 2017)

Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter

Brüggermann and Scheuten v. Federal republic of Germany. European Commission of
human rights (Ansökningsnr No. 6959/75). Report of the Commission Adopted on 12 July
1977. Strasbourg,

FN:s kommitté för avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor

L.C. v. Peru , Communication No. 22/2009 CEDAW/C/50/D/22/2009 (25 November 2011)

Internetkällor / Övrigt material

Anubhuti Matta, 'Know Your Rights: Is Abortion Legal in India?' The Swaddle (2.8.2019) <<https://theswaddle.com/know-your-rights-is-abortion-legal-in-india/>> läst 26 september 2022

Amnesty International UK, Human Rights in the UK, 'What is the European Convention on Human Rights?' (21.8.2018) <<https://www.amnesty.org.uk/what-is-the-european-convention-on-human-rights>> läst 29 september 2022

Center for Reproductive Rights, 'European Abortion Law: A Comparative Overview' (3.3.2021) <<https://reproductiverights.org/european-abortion-law-comparative-overview-0/>> läst 22 september 2022

Center for Reproductive Rights 'The World's Abortion Laws' <<https://reproductiverights.org/maps/worlds-abortion-laws/>> läst 21 september 2022

Center for Reproductive Rights, 'Vo. v. France (European Court of Human Rights)' Filing date 26.11.2003 <https://reproductiverights.org/case/vo-v-france-european-court-of-human-rights/> Läst 29 september 2022

Chen Heather, 'Philippines: Abortion's illegal in the Catholic majority country, so more than a million women a year turn to other options' CNN (18.7.2022) <<https://edition.cnn.com/2022/07/18/asia/philippines-abortion-ban-debate-women-rights-roe-wade-intl-hnk-dst/index.html>> läst 26 september 2022

Coi Giovanna, 'Abortion laws in Europe in 4 charts' POLITICO (3.5.2022) <<https://www.politico.eu/article/abortion-chart-world-map-europe-law-illegal-roe-v-wade-legislation/>> läst 21 september 2022

Dennie Madiba, Fielding Jackie, 'Miscarriage of Justice: The Danger of Laws Criminalizing Pregnancy Outcomes' | Brennan Center for Justice <<https://www.brennancenter.org/our-work/analysis-opinion/miscarriage-justice-danger-laws-criminalizing-pregnancy-outcomes>> läst 20 september 2022

Djinis Elizabeth 'Abortion Access Around the World: What Reproductive Rights Look Like' Teen Vogue, politics (22.7.2022) <<https://www.teenvogue.com/story/abortion-access-around-world>> läst 22 september 2022

Kvinna till kvinna, 'Aborträtt då och nu i världen' (8.7.22) <<https://kvinnatillkvinna.se/abortratt-da-och-nu-i-varlden/>> läst 19 september 22

Lau Mimi, 'Is abortion legal in China, how common is it and why is it controversial?' South China Morning Post (19.6.22) <<https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3182106/abortion-legal-china-how-common-it-and-why-it-controversial>> läst 26 september 2022

United Nations Treaty Collection, status of treaties url: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=en> läst 2 november.22

UN Women Sverige, 'Kvinnokonventionen' <<https://www.unwomen.se/kvinnokonventionen/>> läst 27 oktober 2022

World Health Organisation, 'Abortion' (25.11.2021) <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>> läst 20 september 2022

World Health Organization, 'Abortion: Safety' (24.9.2020) <<https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/abortion-safety>> läst 20 september 2022

World Health Organization, 'India's amended law makes abortion safer and more accessible' (13.4.2021) <<https://www.who.int/india/news/detail/13-04-2021-india-s-amended-law-makes-abortion-safer-and-more-accessible>> läst 26 september 2022

World Health Organization, '73 million abortions take place each year worldwide' (24.9.2020) <<https://www.who.int/multi-media/details/73-million-abortions-take-place-each-year-worldwide>> läst 19 september 2022